

บทที่ 3

โครงการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น ที่เกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ

- โครงการ อพป.
- โครงการ พพป.
- โครงการ พช.
- โครงการ รพช.
- โครงการของ กรป.กลาง

บทที่ 3

โครงการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ประจำบท

1. เพื่อให้สนใจศึกษาโครงการของรัฐบาลตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
2. เพื่อชี้ให้เห็นหลักและวิธีดำเนินโครงการต่าง ๆ ของรัฐบาลที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และปัญหา
3. เพื่อเน้นให้เห็นแนวทางปฏิรูปพื้นฐานการปกครองในระบบประชาธิปไตยจากฐานคือ หมู่บ้านและตำบล และจุดเน้นในการสร้างผู้นำท้องถิ่น และกลุ่มผลประโยชน์ที่เอื้ออำนวยต่อการปกครองในระบบประชาธิปไตยในท้องถิ่น (การปกครองตนเอง) และระดับชาติ

โครงการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง

1. ความนำ

โครงการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง เป็นโครงการที่เพิ่งปรากฏในแผนพัฒนาฉบับที่ 4 ความจริงรัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของหมู่บ้านชนบทและมีการพัฒนามานานแล้ว โดยมีโครงการหลายโครงการดำเนินงานอยู่ แต่โครงการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเองนี้มุ่งสนับสนุนให้ประชาชนมีการพัฒนาแบบเปิดเสรีทุกด้าน รวมตลอดถึงมีความสามารถในการป้องกันตนเองได้ โครงการนี้ได้เริ่มในสมัยรัฐบาล นายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรีซึ่งได้อนุมัติในหลักการและกระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบดำเนินงาน โดยงานการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพของกองอำนวยการกลางรักษาความมั่นคงภายในทั้งนี้ เป็นไปตามแผนพัฒนาฯ ซึ่งมุ่งพัฒนาประชาชนในชนบท เป็นเป้าหมาย เพื่อ

ให้ประชาชนได้มีความเชื่อมั่นในการพัฒนาตนเองในชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

2. ความจำเป็นและความสำคัญของโครงการ

ข้อเท็จจริงที่ได้จากคณะกรรมการศึกษาและวิจัยโครงการอาสาพัฒนา และป้องกันตนเองซึ่งเป็นโครงการทดลองในระยะเริ่มแรก ปรากฏว่ามีส่วนราชการและหน่วยงานต่าง ๆ เข้าไปดำเนินการพัฒนาในหมู่บ้านชนบทแตกต่างกันออกไปถึง 120 โครงการ โครงการบางอย่างก็เป็นผลดีต่อประชาชน แต่บางโครงการไม่สามารถเข้าถึงประชาชนเกิดการท้งานซ้ำซ้อน และเกิดจุดอ่อนในการพัฒนาตลอดจนเป็นเหตุให้เกิดการแทรกซึมของฝ่ายตรงข้าม ซึ่งเป็นอันตรายกับความมั่นคงของชาติ โครงการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง หรือ อพป.นี้ จึงจัดตั้งขึ้นเพื่อมุ่งจัดข้อบกพร่องต่าง ๆ และปรับปรุงระบบการประสานงานให้มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งฝึกกำลังของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ และหน่วยงานในการพัฒนาและป้องกันให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง มีการประสานงานสนับสนุนส่งเสริมซึ่งกันและกัน ให้รัดกุมยิ่งขึ้น และได้ผลถึงตัวประชาชนในหมู่บ้านอย่างแท้จริง นั่นคือรัฐบาลจะต้องมุ่งพัฒนาอาชีพและการปกครองในหมู่บ้านให้มั่นคง และจะต้องมีการป้องกันตนเองได้ เพื่อความมั่นคงของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ฯลฯ ของชาติเป็นส่วนรวมด้วย

3. สาระสำคัญของโครงการ

โครงการอาสา เป็นคำย่อมาจาก “โครงการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง” เป็นโครงการที่จะรวมเอาโครงการพัฒนาบริการสาขาต่าง ๆ และการป้องกันของหน่วยต่าง ๆ ในระดับหมู่บ้านเข้าด้วยกัน โดยอาศัยหลักการบริหารแบบร่วมกันของงานเดียวกัน หรือ หน่วยงานเดียว (Single Management) แต่แยกกันรับผิดชอบในการบริหารแต่ละโครงการย่อยของหน่วยงานต่าง ๆ (Single Manager) ที่ให้เพื่อฝึกกำลังเข้าช่วยเสริมสร้างให้หมู่บ้านชนบทมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคม จัดการทำงานซ้ำซ้อน มีการใช้เครื่องมือพัฒนาและป้องกันตนเองในระดับหมู่บ้านให้เกิดผลสูงสุด

4. จุดมุ่งหมาย

โครงการ อพป. มีจุดมุ่งหมายดำเนินการทั้งปวงเกี่ยวกับการพัฒนาและป้องกันตนเองในระดับหมู่บ้าน โดยให้ราษฎรในหมู่บ้านมีส่วนรับผิดชอบในการบริหารงานของหมู่บ้าน และต่อต้านการก่อการร้ายด้วยตนเองเป็นหลัก และร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐบาลด้วย เรื่องสำคัญของโครงการนี้ 2 ประการ คือ การรักษาความปลอดภัยในชนบท และการพัฒนาชนบทในทุกสาขาและโครงการนี้มีจุดมุ่งหมายถึงเอางานพัฒนาและการ

รักษาความปลอดภัยจากส่วนราชการต่าง ๆ ที่กระทำอยู่แล้ว แต่เป็นเพียงการประสานงาน ในด้านการพัฒนาและรักษาความปลอดภัยของส่วนราชการต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้การพัฒนาได้ผลดียิ่งขึ้น และมีการป้องกันตนเองได้ในท้องที่ล่อแหลมอันตราย หรือท้องที่มีภัยคุกคามและแทรกซึมจากผู้ออกการร้าย ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นอย่างมาก โครงการนี้ดำเนินไปตามพระราชบัญญัติหมู่บ้านอาสาพัฒนา พ.ศ. 2518 ซึ่งกระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบดำเนินการอยู่

5. การดำเนินงาน

5.1 คอปป.๗

การดำเนินงานประสานงานตามโครงการ อพป. นอกจากจะดำเนินการตาม พรบ. หมู่บ้านอาสาพัฒนา พ.ศ. 2518 และยังคงต้องมีศูนย์ประสานงานเพื่อบริหารและกำกับดูแล การปฏิบัติงานและรายงานผลให้มีประสิทธิภาพด้วย ซึ่งเรียกชื่อว่า ศูนย์อาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (คอปป.๗)

5.2 เจ้าหน้าที่

เจ้าหน้าที่ดำเนินงานเกือบทั้งหมดเป็นเจ้าหน้าที่มีอยู่เดิมของหน่วยงานต่าง ๆ โดยมีหน่วยงานหลักในโครงการ คือ กองทัพต่าง ๆ ที่จะต้องสนับสนุนชุดฝึกอบรมเคลื่อนที่ เพื่อไปอบรมประชาชนในหมู่บ้านให้รู้จักวิธีป้องกันตนเอง และรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน และหน่วยงานหลักที่สำคัญอีกหน่วยหนึ่ง คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตร กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงอุตสาหกรรม สนับสนุน ด้านพัฒนบริการ

5.3 ระยะเวลาโครงการ

โครงการ อพป. จะใช้เวลาไม่ต่ำกว่า 5 ปี ในการสำรวจวางแผนปฏิบัติการขยาย การปฏิบัติและวัดผลโครงการ

5.4 ค่าใช้จ่ายในโครงการและการดำเนินงาน

ใช้เงินงบประมาณโดยเริ่มโครงการทดสอบในปี พ.ศ. 2518 ในท้องที่เป้าหมายจาก ภาคละ 2 จังหวัด จังหวัดละ 3 อำเภอ อำเภอละ 14 หมู่บ้าน เพื่อฝึกด้านการรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านและอีก 22 หมู่บ้าน ในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ แต่การปฏิบัติจริง ได้ลดลงเหลือเพียงภาคละ 2 จังหวัด จังหวัดละ 1 อำเภอ ๆ ละ 15 หมู่บ้าน (สำหรับฝึก รักษาความปลอดภัย) และอำเภอละ 20 หมู่บ้าน สำหรับส่งเสริมพัฒนาการซึ่งทำให้ลด ค่าใช้จ่ายจากเดิมตั้งไว้ 33 ล้านบาท ลดเหลือ 19 ล้านบาทเศษ

6. วิธีปฏิบัติตามโครงการ

6.1 ให้เจ้าหน้าที่ศึกษารายละเอียดโครงการ อพป.

6.2 ส่วนกลางสนับสนุนจัดเอกสารคู่มือรักษาความปลอดภัย

6.3 ให้หน่วยงานในส่วนกลางทั้งหมดรับทราบแล้วเตรียมสนับสนุนด้านกำลังคนและข้อมูลเมื่อได้รับการร้องขอ จากส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น

6.4 เจ้าหน้าที่ฝ่ายวางแผนของส่วนกลางทำการสำรวจข้อมูลที่เป็นทั้งหมดของหน่วยงานในส่วนกลาง เพื่อกำหนดความเร่งด่วนของหมู่บ้านเบื้องต้นที่จะจัดตั้งและฝึกอบรม อพป. และจัดชุดสำรวจออกเก็บข้อมูลในพื้นที่กำหนด เพื่อตรวจสอบความแน่นอนและทำแผน การฝึกแต่ละภาพ

6.5 ส่วนกลางสนับสนุนรับผิดชอบในการจัดหาอาวุธให้ราษฎรในชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน หลังจากได้รับการฝึกอบรมแล้ว

6.6 โครงการ อพป. จัดส่งเจ้าหน้าที่ออกไปฝึกทดสอบการจัดตั้งระบบบริหารหมู่บ้าน และทดสอบการฝึกอบรมการรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้านและด้านการพัฒนา และพิจารณาปรับปรุงแก้ไข

6.7 ขยายการฝึกระบบบริหารหมู่บ้านหรือชุดหมู่บ้าน อพป. ขึ้นในหมู่บ้านต่าง ๆ โดยอาศัย พรบ.หมู่บ้านอาสาพัฒนาเป็นหลัก

6.8 ภายในระบบการบริหารหมู่บ้าน ซึ่งมีชื่อเรียกว่าระบบอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) นี้ จะมีการจัดตั้งกลุ่มราษฎรที่อาสาสมัครและได้รับเลือกตั้งขึ้นเป็นชุดบริหารหมู่บ้าน ทำหน้าที่บริหารงานโดยมีคณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนา ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้าหมู่บ้าน (เป็นประธานกรรมการกลาง) รองหัวหน้าหมู่บ้าน 2 คน (เป็นรองประธานกรรมการกลาง) และกรรมการอื่น ๆ อีก 3-5 คน ทำหน้าที่เป็นสภการบริหารของหมู่บ้าน และบริหารของหมู่บ้าน โดยผ่านคณะกรรมการบริหารหมู่บ้าน 6 คณะ คือ

6.8.1 คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ รวมทั้งแนะนำราษฎรในหมู่บ้านให้มีความเข้าใจระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยและการปกครองท้องถิ่น

6.8.2 คณะกรรมการปกครอง มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย ดูแลกิจการในหมู่บ้านให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบัญญัติหมู่บ้าน ขนบธรรมเนียมประเพณี และนโยบายส่วนรวมชาติ และเรียกประชุมราษฎรเพื่อชี้แจงความเป็นไปของการปกครองประเทศ และปัญหาต่าง ๆ ในทางบริหาร

6.8.3 คณะกรรมการป้องกัน มีหน้าที่จัดหน่วยกำลังคุ้มครองภายในหมู่บ้าน

6.8.4 คณะกรรมการคลัง มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการเงินของหมู่บ้าน

6.8.5 คณะกรรมการอนามัย มีหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาพยาบาลการอนามัยและการสาธารณสุขในหมู่บ้าน

6.8.6 คณะกรรมการศึกษาและวัฒนธรรม มีหน้าที่เกี่ยวกับการให้การศึกษา ประชาบาลการศึกษาผู้ใหญ่ การศาสนา การลูกเสือ และเยาวชน ตลอดจนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม การกีฬาและการพักผ่อนหย่อนใจ

ราษฎรที่เป็นตัวแทนหมู่บ้านเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในคณะกรรมการทั้ง 6 คณะ จะต้องได้รับการฝึกอบรมตามสายงานที่กำหนดอย่างดีมีความรู้ความชำนาญพอจะเป็นผู้นำราษฎรอื่น ๆ ในการพัฒนาและป้องกันตนเองได้ ส่วนเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอจะเป็นพี่เลี้ยงคอยดูแลเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

6.9 เมื่อจัดตั้งชุดหมู่บ้านขึ้นแล้ว จะมีการส่งชุดฝึกเคลื่อนที่ออกไปฝึกราษฎรด้านรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน และชุดฝึกเคลื่อนที่ด้านพัฒนาบริการ ก็จะถูกอบรมด้านพัฒนาต่าง ๆ ซึ่งจะมีการจัดประเมินผลและรายงานทุกขั้นตอนของโครงการ

6.10 ผลที่คาดว่าจะได้รับของโครงการ อพป. ในปีงบประมาณ 2518 ซึ่งเป็นโครงการทดสอบสามารถฝึกอบรมราษฎรด้านรักษาความปลอดภัยได้ประมาณ 5,600-11,200 คน และฝึกอบรมด้านพัฒนาอาชีพได้ประมาณ 2,240 คน ในปีอื่น ๆ จะดำเนินการในพื้นที่แทรกซึมของผู้ก่อการร้าย 35 จังหวัด จำนวนหมู่บ้านประมาณ 4,000 หมู่บ้าน

7. สรุป

โครงการ อพป. จัดตั้งขึ้นเพื่อสนองวัตถุประสงค์ในการรักษาความปลอดภัยและความมั่นคงของชาติเป็นหลัก ดังนั้นการส่งเสริมให้ราษฎรในหมู่บ้านรู้จักพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ โดยหลักประชาธิปไตยมีการจัดตั้งและเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารในหมู่บ้านมีการสนับสนุนฝึกอบรมและให้ความรู้การรักษาความสงบและปลอดภัยในหมู่บ้านให้ได้ผลอย่างเต็มที่ และดำเนินการอย่างจริงจังแล้วก็จะสามารถช่วยให้ราษฎรมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้นในการประกอบอาชีพเดิมและอาชีพใหม่ ตลอดจนรู้จักสร้างสวัสดิภาพชุมชนของตน นอกจากนี้การประสานงานของส่วนราชการต่าง ๆ ก็จะมีประสิทธิภาพขึ้น เป็นการประหยัดทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณในการพัฒนาชาติ สร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการเมืองการปกครองในระดับฐาน คือ หมู่บ้าน ชนบท อันจะทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ บรรลุวัตถุประสงค์ และ

ควบคู่กันไปกับความมั่นคงปลอดภัยของชาติ ดังปรากฏในแผนพัฒนา ฉบับที่ 4 นอกจากนั้น การจัดตั้งหมู่บ้านอาสาพัฒนา ยังเป็นการส่งเสริมการปกครองและการพัฒนาท้องถิ่นที่สำคัญ และถือได้ว่าการจัดตั้งหมู่บ้านอาสาพัฒนาเป็นการจัดตั้งรูปการปกครองท้องถิ่นพิเศษ คือ ในรูปหมู่บ้านอาสาพัฒนา ตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติหมู่บ้านอาสาพัฒนา พ.ศ. 2518 ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่มที่ 92 ตอนที่ 49 วันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2508 ดังมีสาระสำคัญสรุปข้อได้ดังนี้ :

สรุปย่อ พ.ร.บ.หมู่บ้านอาสาพัฒนา พ.ศ. 2518

1. ความมุ่งหมายของ พ.ร.บ.

เพื่อส่งเสริมการปกครองและพัฒนาท้องถิ่นที่อยู่นอกเขตนครหลวงหรือเขตเทศบาล และสุขาภิบาล โดยให้ราษฎรจัดให้มีผู้นำท้องถิ่นของตน จัดการปกครองตนเอง เพื่อป้องกันรักษาคุ้มครองผลประโยชน์ในท้องถิ่นของตนเอง

2. ลักษณะหมู่บ้านอาสาฯ

หมู่บ้านอาสาพัฒนามีลักษณะเป็นชุมชนที่ใหญ่กว่าหมู่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่คือ ประกอบด้วย 4-5 หมู่บ้าน แต่เล็กกว่าตำบล ปัจจุบันเป็นไปตาม พ.ร.บ.ฉบับปี พ.ศ. 2522 จัดตั้งหมู่บ้านหนึ่ง ๆ ขึ้นเป็นหมู่บ้าน อพป.ได้เลย

3. การบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนา

การบริหารดำเนินการโดยจัดให้มีคณะกรรมการบริหารหมู่บ้านดำเนินการป้องกันรักษาและคุ้มครองผลประโยชน์ของท้องถิ่น มีคณะกรรมการอย่างน้อย 6 คณะ ดังนี้ :

- 3.1 คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน
- 3.2 คณะกรรมการปกครอง
- 3.3 คณะกรรมการป้องกัน
- 3.4 คณะกรรมการการคลัง
- 3.5 คณะกรรมการอนามัย
- 3.6 คณะกรรมการศึกษาวัฒนธรรม

ประธานคณะกรรมการต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น มาจาก การเลือกตั้ง โดยราษฎรในเขตหมู่บ้านและอยู่ในตำแหน่ง 5 ปี นับจากวันที่ได้รับเลือกตั้ง

4. การจัดตั้งหมู่บ้าน อพป.

4.1 กระทรวงมหาดไทย จะประกาศตั้งหมู่บ้านอาสาพัฒนา เมื่อพิจารณาเห็นว่าหมู่บ้านใดราษฎรมีความพร้อมที่จะบริหารงานตาม พ.ร.บ.หมู่บ้านอาสาพัฒนาได้แล้ว

4.2 เมื่อกระทรวงมหาดไทยประกาศตั้งหมู่บ้านอาสาพัฒนาแล้ว ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดดำเนินการให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ ภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้ประกาศจัดตั้งหมู่บ้าน และจัดให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการต่าง ๆ ขึ้น คือ พัฒนาการ, ปลัดอำเภอ เจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่อนามัย ครูโรงเรียนประชาบาล และที่ปรึกษาอื่น ๆ ตามความจำเป็น

4.3 จัดให้มีคณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาขึ้น ประกอบด้วยกรรมการ 2 ประเภท คือ ประธานคณะกรรมการแต่ละสาขา เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการจากการเลือกตั้ง 3-5 คณะกรรมการกลางมีหน้าที่วางนโยบายการปกครองและการพัฒนาพิจารณาโครงการ วางระเบียบเกี่ยวกับการเงิน กำหนดแนวทางปฏิบัติการประชุมติดต่อประสานงาน และมีอำนาจออกข้อบัญญัติหมู่บ้านของบ้านอื่น ๆ ได้ตามความจำเป็น คณะกรรมการกลางเลือกกรรมการกลางคนหนึ่งเป็นหัวหน้าหมู่บ้านและเลือกอีก 1 คนเป็นรองหัวหน้าหมู่บ้าน ให้หัวหน้าหมู่บ้านทำหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการกลางและรองหัวหน้าหมู่บ้าน ทำหน้าที่เป็นรองประธาน ให้นายอำเภอ ผบ.สภ.อ. กำหนดแห่งตำบลที่หมู่บ้านสังกัด และบุคคลตามข้อ 4.2 เป็นที่ปรึกษา

(ดู พ.ร.บ.มาตรา 23, 27)

คณะกรรมการกลางมีอำนาจออกข้อบัญญัติเกี่ยวกับการปรับในความผิด ฝ่าฝืนข้อบัญญัติหมู่บ้าน (ลหุโทษ) มีอำนาจเรียกเก็บเงินส่วนเฉลี่ยจากราษฎร ในหมู่บ้านสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงหมู่บ้านได้ตามความจำเป็น เงินที่เรียกเก็บเรียกว่า “กองทุนประจำหมู่บ้านอาสาพัฒนา” กองทุนนี้อาจได้รับเงินสมทบจากเงินอุดหนุนของรัฐบาล, ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและปลูกสร้าง ค่าธรรมเนียมใบอนุญาต เงินอุดหนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด เงินทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศ และเงินรายได้อื่น ตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดจะจัดสรรให้

4.4 อำนาจหน้าที่ของหัวหน้าและรองหัวหน้าหมู่บ้านมีฐานะและอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ทั้งนี้เท่าที่ไม่ขัดต่อ พ.ร.บ.หมู่บ้านอาสาพัฒนา กรรมการปกครองทุกคนเป็นเจ้าของพนักงานผู้รักษาความสงบเรียบร้อยมีอำนาจหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน โดยมีบัตรประจำตัว

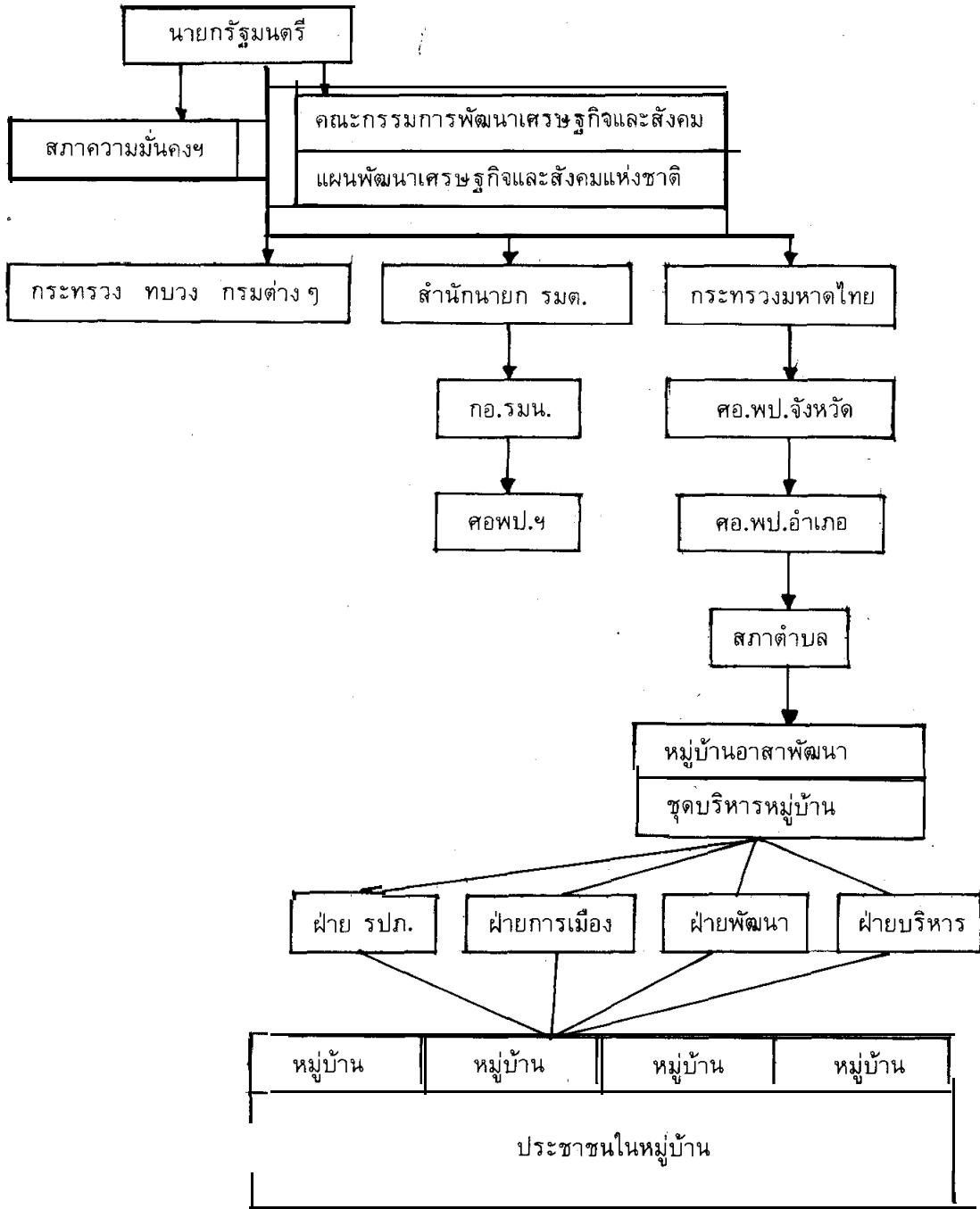
ออกโดยผู้ว่าราชการจังหวัด

(ดู พ.ร.บ.มาตรา 37, และ 40)

4.5 เมื่อได้จัดตั้งหมู่บ้านอาสาพัฒนาขึ้นในท้องที่ใด ให้ยกเลิกหมู่บ้านที่ได้จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ และกฎระเบียบข้อบังคับใดที่อ้างถึงหมู่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่นั้นให้ถือว่าอ้างถึงหมู่บ้านตาม พ.ร.บ.หมู่บ้านอาสาพัฒนา พ.ศ. 2518 ด้วย

การประกาศตั้งหมู่บ้านอาสาพัฒนาให้กำหนดเขตระบุชื่อ ตำบล อำเภอ จังหวัด ที่หมู่บ้านนั้นสังกัดอยู่ด้วย รวมถึงการเปลี่ยนแปลงเขตหรือเลิกหมู่บ้าน ให้กระทำโดยประกาศของกระทรวงมหาดไทย และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา (พ.ร.บ.มาตรา 8-9)

ผังการจัดหมู่บ้านอาสาพัฒนา

ตัวอย่าง จว.น่าน

หมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.)

อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน

1. ประวัติความเป็นมา

โครงการจัดตั้งหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) สืบเนื่องมาจากแนวความคิดของนายเอนก สิทธิประศาสน์ ตอนที่ท่านเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดอุตรธานี โดยได้เริ่มทดลองจัดทำขึ้นที่อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุตรธานี ซึ่งปรากฏผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ ต่อมาคณะรัฐมนตรีเห็นชอบและเสนอร่างกฎหมายให้สภานิติบัญญัติ ตราเป็นพระราชบัญญัติ หมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเองในปี พ.ศ. 2518 ปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 8,000 หมู่บ้าน ใน 38 จังหวัด ที่เป็นหรือเคยเป็นเขตแทรกซึมและบ่อนทำลายของฝ่ายคอมมิวนิสต์

2. จุดมุ่งหมาย

หมู่บ้าน อพป. มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ราษฎรในหมู่บ้านได้เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการบริหารงานของหมู่บ้าน และต่อต้านการก่อการร้ายด้วยตัวของตัวเองเป็นหลัก และร่วมมือในกิจการต่าง ๆ ของรัฐบาล ซึ่งประกอบด้วยเรื่องสำคัญ 2 สาขา คือ การพัฒนาบริการ (พบก.) และการรักษาความปลอดภัย (รปภ.) เพื่อเดินสู่จุดหมายคือ การปกครองรูปแบบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์

3. หมู่บ้าน อพป. ในอำเภอเชียงกลาง

หมู่บ้าน อพป. ในอำเภอเชียงกลางมีจำนวนทั้งสิ้นในปัจจุบันนี้ 22 หมู่บ้าน คือ

ตำบลเบือ บ้านน้ำอ้อ, บ้านหนองผุก

ตำบลพระธาตุ บ้านดอนแก้ว, บ้านพร้าว, บ้านหัวน้ำ, บ้านกลาง, บ้านสร้อยพร้าว

ตำบลเชียงคาน บ้านดอนแท่น

ตำบลพระพุทธบาท บ้านตีด

ตำบลนาไร่หลวง บ้านปางปุก, บ้านหางทุ่ง, บ้านสองแคว, บ้านปางไฮ

ตำบลชนแดน บ้านน้ำหลู, บ้านน้ำปาน, บ้านวังเสา, บ้านปางกอม

ตำบลยอด บ้านสะเก็น, บ้านยอด, บ้านผาหลัก, บ้านปางล้าน, บ้านผาสิงห์

หมู่บ้านเหล่านี้หลังจากเป็นหมู่บ้าน อพป.แล้วก็มีการพัฒนาปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นกว่าเดิม แต่ก็ยังมีอีกหลายหมู่บ้านที่กระตือรือร้นเพียงเล็กน้อย

สำหรับหมู่บ้านที่มีการพัฒนาปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นมากก็มี

1. บ้านสองแคว
2. บ้านดีด
3. บ้านสร้อยพร้าว
4. บ้านปางปุก
5. บ้าน-
หางทุ่ง
6. บ้านกลาง
7. บ้านปางกอม
8. บ้านดอนแท่น
9. บ้านหนองผูก
10. บ้านปางसान
11. บ้านน้ำอ้อ
12. บ้านพร้าว
13. บ้านดอนแก้ว

หมู่บ้านดังกล่าวนี้ ราษฎรมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนต่อหมู่บ้าน การศึกษาอยู่ในขั้นดี มีความสมัครสมานสามัคคี รู้จักเสียสละผลประโยชน์ส่วนตัวเพื่อส่วนรวม และคณะกรรมการมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน

ตามหมู่บ้านต่าง ๆ ได้รับแจกจากทางราชการเพื่อป้องกันเหตุร้ายภายในหมู่บ้าน เป็นปืนลูกซอง 5 นัด หมู่บ้านละ 15 กระบอก พร้อมกระสุนปืนอีก 375 นัด (กระบอกละ 25 นัด) ปัจจุบันนี้ได้รับแจกอาวุธปืนแล้ว 21 หมู่บ้าน คงค้างบ้านสะเก็นเท่านั้นที่ยังไม่ได้

4. การสนับสนุนฝ่ายราชการ

หน่วยงาน

1. ศอปป.กอ.รมน.
2. ศอปป.กอ.รมน.ภาค 3
3. ศอปป.กอ.รมน.จว.น่าน
4. ศอปป.อ.เชียงใหม่
5. หัวหน้าส่วนราชการอำเภอ ทั้ง 4 กระทรวงหลัก

งบประมาณ

1. งบขยี้กอบรม
2. งบแผนพัฒนาเพื่อความมั่นคง (ปีแรก)
3. งบพัฒนาชนบทยากจน (แผน 5 ปี)
4. งบอุดหนุนประจำปี (องค์การบริหารส่วนจังหวัด)
5. งบฯภาษีบำรุงท้องที่
6. งบพัฒนาชนบท (กชช แผน 5 ปี)
7. เงินหรือวัสดุสนับสนุนจาก กอ.รมน.
8. งบฯกชช.
9. เงินรายได้ที่จัดหาเอง

5. ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้การพัฒนาล่าช้าไปบ้าง มีดังนี้

1. การคัดเลือกหมู่บ้าน
2. การศึกษา
3. บุคลากรของรัฐ

4. ความจำเป็นในการยังชีพ
5. การคมนาคม
6. สื่อความเจริญ
7. อื่น ๆ

6. หมู่บ้าน อพป.บ้านตัด

ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ชนะเลิศการประกวดหมู่บ้าน อพป.ดีเด่น ระดับจังหวัดของปี 2527 นั้น เป็นหมู่บ้านที่ได้รับการประกาศจัดตั้งเป็นหมู่บ้าน อพป. เมื่อปี 2522 ส่วนเหตุผลที่ได้รับกำรประกวดตัดสินเป็นหมู่บ้าน อพป.ดีเด่น ระดับจังหวัด เพราะ

1. ราษฎรมีความสามัคคี กลมเกลียวกันเป็นอย่างดี
2. ราษฎรรู้จักเสียสละผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม
3. ราษฎรรู้จักช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยตัวของตัวเอง เช่น มีร้านสหกรณ์ประจำหมู่บ้าน ร้านสหกรณ์ยา และการอยู่เวรยามรักษาหมู่บ้าน
4. ราษฎรมีการพัฒนาหมู่บ้านของตนทุกวันพระ
5. มีกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อช่วยต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลาง เช่น กลุ่มยาสูบ, กลุ่มข้าวโพด นอกจากนี้ก็ยังมีกลุ่มทอผ้า เพื่อหาเงินมาจุนเจือครอบครัวอีกทางหนึ่ง

บรรยายสรุป โครงการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเองแห่งชาติ

ของ อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

ณ ศูนย์กลางพัฒนาและป้องกันตนเอง บ้านคอนมูล

วันที่ 30 กันยายน 2527

1. ประวัติและสภาพทั่วไปของอำเภอท่าวังผา

อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน เดิมขึ้นการปกครองกับอำเภอบัว จังหวัดน่าน ต่อมาได้ยกฐานะเป็นกิ่งอำเภอ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2505 เป็นอำเภอเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2508 ที่ว่าการอำเภอท่าวังผา ตั้งอยู่บนถนนสายน่าน-ทุ่งช้าง ประมาณ กม.ที่ 44 มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอบัว อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอบัว จังหวัดน่าน

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอปง จังหวัดพะเยา

ลักษณะพื้นที่เป็นเทือกเขาใหญ่น้อยสลับซับซ้อน ประมาณ 3 ใน 4 ของพื้นที่ทั้งหมด ซึ่งมีประมาณ 945 ตร.กม. ทำให้มีพื้นที่ราบทำประโยชน์ในการเพาะปลูกได้ผลน้อย มีลำน้ำที่สำคัญ 6 สาย มีห้วย, หนอง, คลอง, บึง รวมเนื้อที่ประมาณ 2,780 ไร่

2. ประชากรและการปกครอง

แบ่งการปกครองออกเป็น 9 ตำบล 71 หมู่บ้าน ดังนี้

1. ตำบลท่าวังผา มี 5 หมู่บ้าน
2. ตำบลป่าคา มี 7 หมู่บ้าน
3. ตำบลลริม มี 5 หมู่บ้าน
4. ตำบลตาลชุม มี 11 หมู่บ้าน
5. ตำบลยม มี 10 หมู่บ้าน
6. ตำบลผาตอ มี 9 หมู่บ้าน
7. ตำบลแสนทอง มี 8 หมู่บ้าน
8. ตำบลจอมพระ มี 7 หมู่บ้าน

9. ตำบลศรีภูมิ มี 8 หมู่บ้าน

มีสุขาภิบาล 1 แห่ง คือสุขาภิบาลท่าวังผา

ประชากรประกอบด้วยชนหลายเผ่า คือพื้นเมือง, ไทยลื้อ, ขมุ, ม้ง และเย้า จากสถิติในปัจจุบันมีประชากรทั้งสิ้น 45,986 คน แยกเป็น ชาย 22,424, คน หญิง 23,562 คน ซึ่งเป็นชาวเขาเผ่าม้ง จำนวน 1,513 คน, เผ่าเย้า 2,367 คน

3. การศึกษาและศาสนา

มีโรงเรียนสังกัดกรมสามัญ 1 แห่ง ครู 76 คน นักเรียน 1,762 คน

โรงเรียนประถมศึกษา 46 แห่ง ครู 485 คน นักเรียน 7,520 คน ราษฎรส่วนมาก นับถือศาสนาพุทธ มีวัด 26 แห่ง สำนักสงฆ์ 16 แห่ง โบสถ์คริสต์ 3 แห่ง

4. สถานการณ์

ในอดีตที่ผ่านมา พคท.ได้เข้ามาดำเนินงานในเขตพื้นที่อำเภอท่าวังผา ทางด้านการเมืองคือการหาแนวร่วม, การปลุกกระดมมวลชน, การหาเสบียง, การหาข่าว และดำเนินงานด้านการทหารอย่างต่อเนื่องและอย่างรุนแรงซึ่งทางรัฐบาลได้พยายามแก้ไขเหตุการณ์ตลอดมา ต่อมาทางรัฐบาลได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 66/23 และ 65/25 เป็นแนวปฏิบัติ โดยใช้การเมือง, การพัฒนา นำการทหาร ทำให้เหตุการณ์ได้คลี่คลายลงจนเข้าสู่ภาวะปกติ เช่นในปัจจุบัน

5. การดำเนินงานตามโครงการ อพป.แห่งชาติ ของอำเภอท่าวังผา

อำเภอท่าวังผา ได้เริ่มดำเนินงานตามโครงการ อพป. มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน มีหมู่บ้าน อพป.ที่ดำเนินงานในพื้นที่ จำนวน 36 หมู่บ้าน อพป.โดยแยกการดำเนินงานเป็นรายปี ดังนี้

ปี 2521 จำนวน 2 หมู่บ้าน

ปี 2522 จำนวน 2 หมู่บ้าน

ปี 2523 จำนวน 5 หมู่บ้าน

ปี 2525 จำนวน 15 หมู่บ้าน

ปี 2526 จำนวน 12 หมู่บ้าน

แผนงานที่จะดำเนินต่อไป

ปี 2528 จำนวน 3 หมู่บ้าน

ปี 2529 จำนวน 6 หมู่บ้าน

การดำเนินงานตามโครงการ อพป.นั้น เป้าหมายสำคัญที่อำเภอท่าวังผา ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติตามนโยบายของทางราชการคือ

1. แก้ไขปัญหา ความยากจน, ความไม่รู้, สุขภาพอนามัย และความปลอดภัย
2. สร้างเสริมให้หมู่บ้าน อพป.มีความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ, สังคม, การปกครอง และความปลอดภัยในหมู่บ้าน

3. ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยภาคปฏิบัติที่มั่นคง

4. ขจัด สกัดกั้น การดำเนินงานและการขยายตัว ของแนวร่วมของฝ่ายตรงข้าม

การปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าวจำเป็นต้องมีการทำงานอย่างประสพผลดี, ขจัดอคติและความซ้ำซ้อนในการทำงานของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการปลูกฝังค่านิยมในการเสียสละ, อดทน, จริงจัง, จริงใจ และไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ใด ๆ แก่คณะกรรมการหมู่บ้านรวมทั้งราษฎร ซึ่งเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญยิ่ง

6. หน่วยงานรับผิดชอบและกรอบงาน

โครงการ อพป.เป็นโครงการระดับชาติ ซึ่งรัฐบาลให้ความสำคัญและถือว่าเป็นโครงการที่มีความเร่งด่วนสูง ดังนั้นจึงกำหนดให้กระทรวงทบวงกรมที่เกี่ยวข้องร่วมกันรับผิดชอบโครงการ 6 กระทรวง โดยมีเจ้าหน้าที่ของ 4 กระทรวงหลักที่ปฏิบัติงานในระดับอำเภอเป็นแกนปฏิบัติ. ส่วนอีก 2 กระทรวงเสริมนั้น ไม่มีเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอ จึงต้องเข้ามาดำเนินการในพื้นที่เป็นครั้งคราว ซึ่งเจ้าหน้าที่แต่ละหน่วยงานจะได้ชี้แจงกรอบงานที่ได้ปฏิบัติในหมู่บ้าน อพป.ตามลำดับ

6.1 กระทรวงมหาดไทย

6.1.1 กรมการปกครอง

- การประกาศตั้ง ตาม พ.ร.บ.จัดระเบียบบริหารหมู่บ้าน อพป.ปี 2522
- การคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้าน
- การอบรมคณะกรรมการหมู่บ้าน อพป. และทบทวน
- การสนับสนุนอาวุธปืนลูกซอง 5 นัดหมู่บ้านละ 15 กระบอก
- โครงการเงินอุดหนุนประจำปี ๑ ละ 10,000 บาทต่อ 1 หมู่บ้าน
- โครงการเงินภาษีบำรุงท้องที่ 80%
- ร่วมกับฝ่าย ตร.ฝึกอบรม รปภ.
- โครงการตามแผนพัฒนาจังหวัด

6.1.2 กรมตำรวจ

- การให้ความรู้ด้านกฎหมายเกี่ยวกับการ รปภ.หมู่บ้าน
- ติดตามเรื่องการรักษาความสงบในหมู่บ้าน
- การฝึก รปภ.และการฝึกทบทวน

6.1.3 กรมการพัฒนาชุมชน

- การพัฒนาเด็ก, เยาวชน และสตรี
- แผนงานออมทรัพย์เพื่อการผลิต
 - กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
 - ศูนย์สาธิตการตลาด
 - ยุ้งฉาง, ธนาคารข้าว

6.2 กระทรวงศึกษาธิการ

- การศึกษา
 - ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน
 - โครงการรณรงค์การรู้หนังสือแห่งชาติ
 - กลุ่มสนใจและกลุ่มวิชาชีพ
 - การศึกษาแบบเบ็ดเสร็จครูเดินสอนและชั้นเรียน
- ด้านวัฒนธรรมประเพณี
 - งานประเพณี
 - งานเสริมสร้างวินัยและจริยธรรม
 - การอบรมคณะกรรมการ อบต.

ด้านศาสนา

- การอุดหนุนการบูรณะวัด
- การสัมนาพระสังฆาธิการ

การกีฬา

- ส่งเสริมกีฬานักเรียน, เยาวชน และประชาชนในหมู่บ้าน อพป

6.3 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

6.3.1 กรมส่งเสริมการเกษตร

- การอบรม พบก.(เกษตร)
- พัฒนาเทคนิคและวิชาการด้านการเกษตร

- โครงการส่งเสริมการเพาะปลูก
- โครงการผลิตอาหารเพื่อโภชนาการ

6.3.2 กรมประมง

- โครงการประมงหมู่บ้าน

6.3.3 กรมป่าไม้

- % โครงการปลูกป่าไม้โตเร็ว

6.3.4 กรมปศุสัตว์

- โครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ขนาดเล็ก
- โครงการธนาคารโค-กระบือ

6.4 กระทรวงสาธารณสุข

- โครงการสาธารณสุขมูลฐาน
- โครงการโภชนาการ
- โครงการวางแผนครอบครัว
- โครงการสุขภาพิบาลและจัดหาน้ำสะอาด
- โครงการควบคุมโรคติดต่อ
- โครงการอนามัยโรงเรียน
- โครงการทันตสาธารณสุข
- โครงการสุศึกษาและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

6.5 กระทรวงพาณิชย์

- โครงการอบรม-สาธิตการใช้เครื่องชั่ง, ตวง
- โครงการอบรมด้านการตลาด
- เผยแพร่ข่าวสารด้านการตลาด
 - วิทยู
 - เอกสารแจ้งราคา

6.6 กระทรวงอุตสาหกรรม

- โครงการฝึกอบรมอาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัว
 - การสร้างที่กระตุก
 - อบรมการทอผ้าด้วยที่กระตุก
 - อบรมการปั้นโอ่งซีเมนต์, ซีเมนต์บล็อก

- อบรมการจักสาน

ซึ่งงานแต่ละหน่วยรับผิดชอบนี้จะครอบคลุมงานในหมวดการพัฒนาเพื่อความมั่นคง 4
แผนงาน 16 โครงการ และงานตามแผนพัฒนาจังหวัด ด้วย

โครงการพัฒนาพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
(Developping Democracy Program)

ประชุมกรรมการสภาตำบล วางแผนการพัฒนาอาชีพ ในเขตพัฒนาระดับตำบล, หมู่บ้าน
Village and Tombon-level occupational development planning by the Tombon Council Committee.

(สำเนา)

ที่ สร. 0502/8051

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

21 กรกฎาคม 2524

เรื่อง โครงการพัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตย

เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

อ้างถึง หนังสือที่ มท. 0308/15285 ลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2507

ตามที่ได้เสนอหลักการและวิธีการของโครงการพัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตย เพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณา ความแจ้งอยู่แล้วนั้น

ขพบช นายกรัฐมนตรีได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าโครงการนี้เกี่ยวข้องกับหลายกระทรวง และจะต้องใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดิน ตลอดจนเงินกองทุนสมทบ จึงมีบัญชาให้ส่ง สภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติพิจารณาเสนอความเห็นก่อน

บัดนี้ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติได้รายงานผลการพิจารณาว่า

1. โครงการนี้ในหลักการควรสนับสนุน เพราะจะเป็นการอบรมให้ประชาชนทั่วไป เข้าใจถึงระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งในปัจจุบันนี้กระทรวงมหาดไทยได้จัดให้มีการอบรมข้าราชการระดับต่าง ๆ ในสังกัดของกระทรวงมหาดไทยอยู่แล้ว ส่วนการอบรมระดับผู้นำท้องถิ่นและประชาชนทั่วไปนั้น ได้ดำเนินการแล้วในเขตจังหวัดเร่งรัดพัฒนาชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือร่วมกับยูซอม จึงเห็นควรสนับสนุนให้ดำเนินการในเขตจังหวัดเร่งรัดพัฒนาชนบทที่จะเปิดต่อไปด้วย

2. การดำเนินงานในเขตจังหวัดอื่น ๆ นั้น ควรทำการริเริ่มในบางจังหวัดตาม กำลังเงินแล้วจึงค่อยขยายให้คลุมทั่วทั้งประเทศต่อไป ทั้งนี้ ขอให้กำหนดแผนงานให้แน่นอน เป็นรายปีไป

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2508 เห็นชอบด้วย ตามโครงการพัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตยที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ และให้ดำเนินการต่อไปได้โดยให้ความคิดเห็นสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติไปประกอบการพิจารณาดำเนินการด้วย

จึงขอยืนยันมา และได้แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบด้วยแล้ว.

สำเนาถูกต้อง

(ลงชื่อ) ชิต นิลพานิช

(นายชิต นิลพานิช)

หัวหน้ากองฝึกอบรม กรมการปกครอง

กองการประชุมคณะรัฐมนตรี

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) มนูญ บริสุทธิ์

(นายมนูญ บริสุทธิ์)

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

(สำเนา)

ที่ สร. 0502/12697

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

17 กันยายน 2507

เรื่อง รายงานการศึกษาและดูงาน ณ ต่างประเทศ

เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาบันทึกเกี่ยวกับเรื่องนี้

ด้วยสำนักนายกรัฐมนตรีได้เสนอรายงานการศึกษาและดูงาน ณ ประเทศมาเลเซีย ของนายสะอาด ตันศุภผล ผู้อำนวยการโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ สรุปรว่ารัฐบาลควรมีโครงการขยายงานด้านหน่วยประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ โครงการจัดตั้งศูนย์ผลิตสื่อทัศนูปกรณ์แห่งชาติ และโครงการ “พัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตย” ซึ่งสำนักนายกรัฐมนตรีเห็นควรที่รัฐบาลจะให้ความสนับสนุน โดยส่งเรื่องให้กรมประชาสัมพันธ์ดำเนินการขยายงานด้านหน่วยประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ โดยสำนักงบประมาณให้ความสนับสนุนทางการเงินตามสมควร กรมวิเทศสหการดำเนินการในเรื่องศูนย์ผลิตสื่อทัศนูปกรณ์แห่งชาติและกระทรวงมหาดไทยดำเนินการเกี่ยวกับโครงการพัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตยต่อไป ดังสำเนาบันทึกที่แนบมาพร้อมนี้

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2507 เห็นชอบด้วย และให้ดำเนินการตามที่สำนักนายกรัฐมนตรีเสนอ

จึงขอยืนยันมา และได้แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบแล้ว.

สำเนาถูกต้อง.

สำเนาถูกต้อง
(ลงชื่อ) ชิต นิลพานิช
(นายชิต นิลพานิช)

หัวหน้ากองฝึกอบรม กรมการปกครอง
กองการประชุมคณะรัฐมนตรี

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง
(ลงชื่อ) มนูญ บริสุทธ์
(นายมนูญ บริสุทธ์)
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

(สำเนา)

ปกปิด

ที่ มท. 0308/15285

กระทรวงมหาดไทย

12 พฤศจิกายน 2507

เรื่อง โครงการพัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตย

กราบเรียน ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ สร. 0502/12696 ลงวันที่ 17 กันยายน

2507

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. ร่างโครงการพัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตย

2. บันทึกคำชี้แจงประกอบร่างโครงการ

3. เอกสารหมายเลข 1 (บันทึกย่อ วิธีดำเนินงานตามโครงการเร่งรัดพัฒนาชนบท)

4. เอกสารหมายเลข 2 (บันทึกเกี่ยวกับวิธีดำเนินงานตามโครงการเร่งรัดพัฒนาชนบท)

5. เอกสารหมายเลข 3 (การฝึกอบรมตามโครงการฝึกอบรมข้าราชการกระทรวงมหาดไทย)

ตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2507 เห็นชอบด้วยกับข้อเสนอของสำนักนายกรัฐมนตรีที่สนับสนุนความเห็นชอบของนายสะอาด ตันสุภผล ผู้อำนวยการโรงเรียนการประชาสัมพันธ์ ซึ่งได้เสนอไว้ในรายงานการศึกษาและดูงาน ณ ประเทศมาเลเซีย และได้มอบให้กรมประชาสัมพันธ์ขยายงานด้านหน่วยประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ให้กรมวิเทศสหการดำเนินการตามโครงการจัดตั้งศูนย์ผลิตโสตทัศนูปกรณ์แห่งชาติ และมอบให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาดำเนินการในเรื่องโครงการพัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตยนั้น

กระทรวงมหาดไทยได้พิจารณาเห็นว่า เพื่อให้โครงการพัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตยบังเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริงสมตามเจตนารมณ์ของคณะรัฐมนตรีเป็นการสมควรที่จะได้พิจารณากำหนดหลักการและวิธีการของร่างโครงการพัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตยอีกครั้งหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1. งานของหน่วยประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ที่จะขยายตัวต่อไปภายหน้านั้น สมควรเป็นอย่างไรที่จะมีส่วนสัมพันธ์และสอดคล้องกับงานในด้านฝึกอบรมประชาชนกระทรวงมหาดไทยให้ใกล้ชิดมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น กรมประชาสัมพันธ์อาจจะจัดตั้งหน่วยประชาสัมพันธ์จังหวัด และหน่วยประชาสัมพันธ์อำเภอขึ้นไปประจำอยู่ในจังหวัดและอำเภอนั้น เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนงานด้านการฝึกอบรมประชาชนอย่างใกล้ชิด เป็นต้น

2. กระทรวงมหาดไทยขอเสนอร่างโครงการพัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตยซึ่งมีหลักการและวิธีการโดยย่อ ดังต่อไปนี้

(1) วัตถุประสงค์ของโครงการ

- ก. เพื่อให้ประชาชนสนใจในกิจการของบ้านเมืองยิ่งขึ้น
- ข. เพื่อฝึกฝนประชาชนและข้าราชการให้ปฏิบัติและปฏิบัติงานเพื่อสนองความต้องการของท้องถิ่นตามแนวประชาธิปไตยโดยทั่วไป
- ค. เพื่อให้ประชาชนและข้าราชการทราบและศรัทธาในสิทธิและหน้าที่ทางการเมืองของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ

(2) ขั้นตอนการดำเนินงาน

ก. ระหว่างการรอประกาศใช้รัฐธรรมนูญจะดำเนินการฝึกอบรมข้าราชการและประชาชน โดยจะกระทำต่อองค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบล สำหรับท้องที่ชนบทและต่อเทศบาล สุขาภิบาล ในเขตชุมชนหนาแน่น

ข. จะดำเนินการขั้นต้นใน 6 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามโครงการเร่งรัดพัฒนาชนบทก่อน คือ จังหวัดเลย หนองคาย อุดรธานี นครพนม สกลนคร และอุบลราชธานี ต่อไป จึงพิจารณาขยายไปดำเนินการในจังหวัดอื่น ซึ่งมีคน เงิน วัสดุ และอำนาจในการบริหารงานสมบูรณ์ดังเช่นใน 6 จังหวัดข้างต้น

ค. จะใช้เวลาเตรียมการและลงมือดำเนินการฝึกอบรมประมาณ 2 ปี และจะให้ท้องถิ่นปฏิบัติงานตามลำพังอีกประมาณ 2 ปี เป็นขั้นประเมินผลเพื่อทราบผลอันแท้จริง

ง. สำหรับการให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อให้ทราบถึงสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญจะใช้เวลาประมาณ 1 ปี จึงจะแล้วเสร็จ หลังจากประกาศใช้รัฐธรรมนูญแล้ว

(3) วิธีดำเนินงาน

ก. การฝึกอบรมข้าราชการจะใช้การฝึกอบรมซึ่งกระทรวงมหาดไทยมีโครงการจะดำเนินการอยู่แล้วเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ การฝึกอบรมปลัดจังหวัดและนายอำเภอ กรมการจังหวัด และหัวหน้าส่วนราชการในจังหวัด สมาชิกสภาจังหวัด เจ้าหน้าที่เทคนิค (ฝ่ายช่าง) ของจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการ อำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู แพทย์ประจำตำบล ผู้นำท้องถิ่น เป็นต้นให้เป็นประโยชน์และสนับสนุนโครงการนี้

ข. การฝึกอบรมคณะกรรมการตำบลและสมาชิก สภาตำบลตามโครงการนี้จะใช้วิธีอภิปราย ทดลองให้ปฏิบัติ นำศึกษาดูงาน กระตุ้นให้คุ้นเคยกับการทำงานเป็นกลุ่ม ฯลฯ ในการนี้จะได้นิมนต์พระภิกษุสงฆ์ผู้ทรงคุณวุฒิและมีลักษณะเป็นผู้นำท้องถิ่น

(โดยธรรมชาติ) ร่วมดำเนินการทั้งในขั้นปฏิบัติงานด้วย

ค. การให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ทางการเมืองของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ จะใช้หลักการประชาสัมพันธ์เป็นหลักในการดำเนินงาน

(4) การประสานงาน

กระทรวงมหาดไทยในฐานะเป็นเจ้าของเรื่องมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องขอความร่วมมือจากกระทรวงทบวงกรมที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักนายกรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการกระทรวงเกษตร กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น

(5) การงบประมาณ

จะใช้ทั้งเงินจากงบประมาณแผ่นดินและเงินกองทุนสมทบระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลอเมริกัน ซึ่งจะขอร่วมพิจารณากับสำนักงบประมาณและกรมวิเทศสหการต่อไป

จึงกราบเรียนเสนอมาเพื่อ ๒ ๒ ๒ ๒ ได้โปรดพิจารณา หากเห็นชอบขอได้โปรดพิจารณาสั่งให้นำเรื่องเสนอที่ประชุมคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นของอีกวาระหนึ่งต่อไปด้วย จะเห็นพระคุณยิ่งพร้อมหนังสือนี้ กระทรวงมหาดไทยได้เสนอร่างโครงการพัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตยพร้อมทั้งบันทึกชี้แจงประกอบร่างโครงการและเอกสารที่เกี่ยวข้องมาเพื่อโปรดพิจารณาด้วยแล้ว.

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) พลเอก ป. จารุเสถียร

(ประภาส จารุเสถียร)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

กรมการปกครอง.

สำเนาถูกต้อง

(ลงชื่อ) ชิต นิลพานิช

(นายชิต นิลพานิช)

หัวหน้ากองฝึกอบรม กรมการปกครอง

โครงการพัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตย

เพื่อให้เป็นไปตามมติของคณะรัฐมนตรีที่ได้มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทย ดำเนินการในเรื่องโครงการพัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตย จึงได้กำหนดโครงการดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์

1.1 เพื่อให้ประชาชนทั่วประเทศมีความสนใจ เอาใจใส่ และเข้าใจกิจการบ้านเมืองยิ่งขึ้น

1.2 เพื่อฝึกฝนให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐบาลได้มีความรู้ความชำนาญและทัศนคติในการปฏิบัติตนและปฏิบัติงานเพื่อสนองความต้องการของชุมชน หรือท้องถิ่นตามวิถีทางประชาธิปไตย

1.3 เพื่อให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลมีความรู้ ความเข้าใจ และมีความศรัทธาในหลักการเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ทางการเมืองของประชาชนในระบบการปกครองซึ่งจะได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

2. เจเนอรัลไทม์ของารปกครองในระบบประชาธิปไตย

2.1 ประชาชนมีอำนาจในการปกครองตนเอง หมายถึงสิทธิและหน้าที่ทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

2.2 ชุมชนหรือท้องถิ่นมีกำลังความสามารถที่จะช่วยตนเองได้

3. ขั้นตอนการดำเนินงาน

3.1 การพัฒนาพลเมืองระบบประชาธิปไตยตามนัย 2.1 จำต้องรอการประกาศใช้รัฐธรรมนูญเพื่อทราบว่ประชาชนมีสิทธิและหน้าที่ทางการเมืองเพียงใด

3.1.1 เมื่อรัฐธรรมนูญประกาศใช้แล้วจะต้องมีเวลาเพียงพอเพื่อกำหนดชี้แจงแก่ประชาชนทั่วประเทศ เพื่อให้ทราบถึงสิทธิและหน้าที่ทางการเมือง ตลอดจนวิธีที่จะดำเนินการเลือกตั้ง ซึ่งอย่างน้อยจะใช้เวลาประมาณ 1 ปี จึงจะพร้อมที่จะให้ประชาชนดำเนินการเลือกตั้ง

3.2 การพัฒนาพลเมืองตามนัย 2.2 จะเริ่มโดยส่งเสริมให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นสามารถช่วยตนเองได้

3.2.1 ให้ท้องถิ่นมีเงิน คน วัสดุ และอำนาจในการบริหารงานให้เพียงพอ

3.2.2 ดำเนินการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่รัฐบาล เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น และประชาชนให้ตระหนักในคุณค่าของการปกครองท้องถิ่น ในลักษณะที่ว่าเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน

3.2.3 ในขั้นแรกต้องเริ่มดำเนินการตาม 3.2.2 ใน 6 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามโครงการเร่งรัดพัฒนาชนบท คือ เลย หนองคาย อุดรธานี นครพนม สกลนคร และอุบลราชธานี ทั้งนี้เพราะจังหวัดมีเงื่อนไขตาม 3.2.1 ครบถ้วนอยู่แล้ว

3.2.4 ในลำดับถัดไปจะดำเนินงานในจังหวัดอื่นที่มีเงื่อนไขครบถ้วนตาม 3.2.1

3.3 เฉพาะการดำเนินงานใน 6 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตาม 3.2.3 จะเริ่มต้นได้ในเดือนตุลาคม 2507 เป็นต้นไป โดยจะประสานโครงการบูรณิเทศกรรมการจังหวัดและสมาชิกสภาจังหวัด กับการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เทคนิคส่วนจังหวัด เพื่อเริ่มงานตามโครงการเร่งรัดพัฒนาชนบทให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายตามโครงการพัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตยการบูรณิเทศและการฝึกอบรมดังกล่าวนี้จะแล้วเสร็จภายในเดือนมกราคม 2508

3.4 จะเริ่มดำเนินการฝึกอบรมปลัดจังหวัดและนายอำเภอตามโครงการฝึกอบรมปลัดจังหวัดและนายอำเภอทั่วราชอาณาจักรขึ้นอีกเป็นรอบที่ 2 สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง 15 จังหวัด ซึ่งจะดำเนินการในจังหวัดใดจังหวัดหนึ่งใน 6 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มแต่เดือนมกราคม 2508 และจะเสร็จสิ้นในเดือนมีนาคม 2508 ซึ่งในการฝึกอบรมนี้จะจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตยด้วย

3.5 จะดำเนินการฝึกอบรมหัวหน้าส่วนราชการของอำเภอในอำเภอที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงการเร่งรัดพัฒนาชนบท ในเดือนเมษายน 2508 และจะเสร็จสิ้นในเดือนมิถุนายน 2508 โดยมีความมุ่งหมายเกี่ยวกับโครงการเร่งรัดพัฒนาชนบท ในเดือนเมษายน 2508 โดยมีความมุ่งหมายเกี่ยวกับโครงการเร่งรัดพัฒนาชนบท และโครงการพัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตย

3.6 จะเริ่มดำเนินการฝึกอบรมคณะกรรมการตำบลและสมาชิกสภาตำบล รวมทั้งผู้นำท้องถิ่นตามโครงการนี้ เฉพาะในท้องที่ปฏิบัติการตามโครงการเร่งรัดพัฒนาชนบท จะเริ่มได้ในกลางปี 2508 เฉพาะการฝึกอบรมจะเสร็จสิ้นลงในกลางปี 2510 และจะต้องทอดระยะเวลาเพื่อให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานของสภาตำบลได้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปตามลำดับ เพื่อเป็นการพิสูจน์และประเมินผลอีกจนถึงปี 2512 จึงจะทราบผลอันแน่ชัดของการดำเนินงานตามโครงการนี้

3.7 การฝึกอบรมตามโครงการนี้จะต้องกระทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องกันเป็นโครงการถาวร

4. วิธีดำเนินงาน

4.1 จะดำเนินการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่รัฐบาล เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นและประชาชนโดยยึดถือเอาองค์การบริหารส่วนตำบล และสภาตำบล เป็นเป้าหมายแรก สำหรับการพัฒนา

ในท้องถิ่นชนบทกับทั้งจะได้ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ขึ้น เพื่อใช้เป็นสื่อสำหรับการฝึกอบรมประชาชนในระยะต่อไป

4.2 สำหรับท้องถิ่นที่เป็นเขตชุมนุมชนหนาแน่น จะดำเนินการยึดถือเอาเทศบาลหรือสุขาภิบาลเป็นเป้าหมายในการพัฒนา

4.3 การฝึกอบรมจะไม่ใช้วิธีการบรรยายดังเช่นที่ใช้ในการประชุมอบรมชี้แจงข้าราชการแก่ข้าราชการและประชาชนดังที่เคยกระทำกันมาในสมัยก่อน แต่จะใช้การอภิปรายการทดลองให้ปฏิบัติ เช่น ในการฝึกอบรมคณะกรรมการตำบล และสมาชิกสภาตำบล ก็จะจัดให้มีการประชุมตามปกติ นอกจากนั้น จะใช้วิธีนำผู้รับการฝึกอบรมสังเกตการณ์การประชุมของสภาจังหวัดไปสังเกตการณ์การปฏิบัติงานของหน่วยก่อสร้างตามโครงการเร่งรัดพัฒนาชนบท ไปศึกษาและดูงานของสถานีส่งเสริมด้านพืชไร่และการเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ

4.4 สำหรับการอบรมชี้แจงโดยทั่วไป เพื่อให้ประชาชนทั่วประเทศได้ทราบ และเข้าถึงสิทธิและหน้าที่ทางการเมือง ซึ่งจะต้องลงมือกระทำหลังจากที่ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแล้วนั้นจะดำเนินการดังนี้

4.4.1 สำหรับจังหวัดพระนครและธนบุรี กระทรวงมหาดไทย ด้วยความร่วมมือของกระทรวงศึกษาธิการ กรมประชาสัมพันธ์ เทศบาลนครกรุงเทพ และเทศบาลนครธนบุรี จะร่วมกันให้การศึกษอบรม ชี้แจง แก่ประชาชนโดยวิธีเขียนบทความลงในหนังสือพิมพ์ จัดทำเอกสารเผยแพร่ จัดทำภาพยนตร์เกี่ยวกับการศึกษาแก่นักเรียน และเพื่อเผยแพร่แก่สาธารณชน การเผยแพร่ทางโทรทัศน์วิทยุกระจายเสียง จัดให้มีการประชุมอภิปราย เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และทำความเข้าใจกับสมาคม หรือองค์การเอกชน ฯลฯ

4.4.2 สำหรับจังหวัดอื่น จะอาศัยสื่อมวลชน เอกสารและภาพยนตร์ที่กล่าวไว้ในข้อ 4.4.1 แล้ว จังหวัด อำเภอ เทศบาล สมาคมและองค์การเอกชนจะต้องร่วมกันดำเนินการในเรื่องนี้

4.4.3 หน่วยประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ของกรมประชาสัมพันธ์จะให้ร่วมมือในการดำเนินงานตามข้อ 4.4 นี้

5. การประสานงานระหว่างหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับโครงการนี้

5.1 กระทรวงมหาดไทยเป็นเจ้าของเรื่องนี้ในการดำเนินงานตามโครงการนี้

5.1 การดำเนินงานตามโครงการนี้จำเป็นต้องประสานงานและรับความร่วมมือจากหน่วยราชการต่าง ๆ ดังนี้

5.2.1 กระทรวงศึกษาธิการในด้านการให้การศึกษอบรมในโรงเรียนและสถานศึกษาทุกระดับชั้นตามหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับโครงการนี้ ซึ่งกระทรวงมหาดไทยจะมีส่วนร่วมในการพิจารณาหลักสูตร

5.2.2 สำนักนายกรัฐมนตรีในด้านการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย และในด้านการจัดตั้งหน่วยประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ในภูมิภาคให้เพียงพอตามมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งได้มอบให้กรมประชาสัมพันธ์เป็นเจ้าของรวมทั้งในด้านงบประมาณและการพลังงานต่าง ๆ

5.2.3 กระทรวงเกษตรในด้านการนิกรรม ประมง ป่าไม้ ปศุสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามโครงการเร่งรัดชนบท

5.2.4 กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติในด้านการพัฒนาที่ดิน การชลประทาน การสหกรณ์ การทางหลวงแผ่นดิน และการทางหลวงจังหวัด และในด้านการพิจารณาเกี่ยวกับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ

5.2.5 กระทรวงทบวงกรมอื่นที่เกี่ยวข้อง

6. การงบประมาณ

6.1 จะได้ร่วมพิจารณาสำนักงานประมาณเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามโครงการนี้ รวมทั้งงบประมาณเกี่ยวกับอัตราเงินเดือนของเจ้าหน้าที่

6.2 จะได้ร่วมพิจารณากับกรมวิเทศสหการ และยูซอม เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามโครงการนี้

7. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

นอกจากวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในเบื้องต้นแล้ว ยังมีผลที่คาดว่าจะได้รับเป็นผลพลอยได้จากการดำเนินงานตามโครงการนี้อีกหลายประการ เช่น การฝึกอบรมในระดับสภาตำบล อาจได้แนวทางในการที่จะกำหนดรูปองค์การ อำนาจหน้าที่ รายได้ ฯลฯ ของหน่วยการปกครองท้องถิ่น ในระดับที่ใกล้ชิดกับประชาชนที่สุดในชนบทขึ้นในรูปกฎหมายต่อไปได้ โดยเชื่อได้ว่าจะเป็นหน่วยที่สนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ดีที่สุด นอกจากนี้ โครงการนี้ยังจะช่วยในด้านการประสานนโยบายการดำเนินงานในส่วนภูมิภาคของกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ให้แนบแน่นยิ่งขึ้น

ผนวกโครงการ

ตามโครงการพัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตย ข้อ 4.1-4.3 ว่าด้วยการฝึกอบรมคณะกรรมการตำบลและสมาชิกสภาตำบล จะมีหลักและวิธีดำเนินการในรายละเอียดดังนี้ คือ

1. เขตดำเนินงาน

- 1.1 ในขั้นต้นนี้จะดำเนินงานเฉพาะในจังหวัด รพช. 6 จังหวัดแรก
- 1.2 จะเลือกจังหวัดใดจังหวัดหนึ่งตาม 1.1 เพื่อทดลองทดสอบผลก่อนลงมือดำเนินการ

2. เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินงาน

- 2.1 จะเลือกนายอำเภอที่มีความสามารถในการสอนจำนวน 12 คน จากเขตที่จะดำเนินการฝึกอบรมตามโครงการนี้ เพื่อมารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรผู้ฝึกอบรม
- 2.2 จะแบ่งผู้ฝึกอบรมออกเป็น 6 คณะ ๆ ละ 2 คน และจะมีผู้ตรวจราชการกรมการปกครองเป็นหัวหน้าคณะ คณะละ 1 คน
- 2.3 กรมการปกครองจะคัดเลือกข้าราชการชั้นจัตวาที่มีความสามารถในการขับรถยนต์มารับการฝึกอบรม เพื่อมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นคนขับรถประจำคณะ และทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษา (รถยนต์และโสตทัศนอุปกรณ์อยู่ใน 3)
- 2.4 เมื่อคณะผู้ฝึกอบรมดำเนินการฝึกอบรมสภาตำบลในเขตที่ได้รับมอบหมายเสร็จแล้ว ผู้ฝึกอบรมจะได้แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายอำเภอในเขตอำเภอนั้น ๆ เพื่อดูแลกิจการของสภาตำบลซึ่งสมาชิกต่างก็ได้รับการฝึกอบรมไปแล้ว
- 2.5 เพื่อช่วยเหลือนายอำเภอตาม 2.4 กรมการปกครองจะได้จัดให้มีการฝึกอบรม “ปลัดอำเภอบูรณะชนบท” ขึ้น มีหลักสูตร 3 เดือน มุ่งให้ทำงานกับสภาตำบลอย่างใกล้ชิด

3. อุปกรณ์

- 3.1 ยูซอมจะให้รถยนต์จำนวน 6 คัน เป็นรถชนิดใช้แรงขับเคลื่อน 4 ล้อ มีที่นั่งแถว 2 ตอน บรรทุกคนโดยสารได้ 4 คน (รวมทั้งคนขับ) ตอนท้ายรถเป็นกระบะ ซึ่งจะต่อตัวถึงเพื่อใช้เก็บโสตทัศนอุปกรณ์อย่างครบถ้วน
- 3.2 โสตทัศนอุปกรณ์จะประกอบด้วย เครื่องฉายภาพยนตร์ ภาพนิ่ง แบบข้ามศีรษะ ภาพนิ่ง 35 มม. กับจะจัดหาหรือจัดทำภาพยนตร์ ตลอดจนจะจัดทำแผ่นภาพพลิก แผ่นโฆษณาข้อความต่าง ๆ เพื่อใช้ในการฝึกอบรม

4. การเงิน

4.1 ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมสภาตำบล สำหรับปีงบประมาณ 2506 นี้ได้รับจากเงินกองทุนสมทบ 853,200 บาท เพื่อฝึกอบรมคณะกรรมการตำบล และสมาชิกสภาตำบล จำนวน 3,000 คน

4.2 ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมปลัดอำเภอบูรณะชนบท สำหรับปีงบประมาณ 25 ได้รับจากเงินกองทุนสมทบเป็นเงิน 201,035 บาท สำหรับฝึกอบรมปลัดอำเภอ 40 คน

4.3 ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมผู้ฝึกอบรม และคนขับรถยนต์ จะใช้งบฝึกอบรมของกรมการปกครองเป็นเงินประมาณ 60,000 บาท

5. ผู้รับผิดชอบ

5.1 กองฝึกอบรม กรมการปกครอง จะรับผิดชอบในการฝึกอบรมผู้ฝึกอบรมฝึกอบรมปลัดอำเภอบูรณะชนบท และการฝึกอบรมคนขับรถยนต์

5.2 การฝึกอบรมกรมการตำบลและสมาชิกสภาตำบล จะอยู่ในความรับผิดชอบของจังหวัด โดยมีกองฝึกอบรม กรมการปกครองเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือในด้านวิชาการ

5.3 เมื่อการฝึกอบรมตาม 5.2 เสร็จสิ้นแล้ว จังหวัดและอำเภอท้องที่จะรับผิดชอบในการช่วยเหลือดูแลให้สภาตำบลนั้น ๆ ดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตย

5.4 คณะกรรมการติดตามผลของการฝึกอบรมของกระทรวงมหาดไทยซึ่งประกอบด้วยรองปลัดกระทรวงมหาดไทยฝ่ายแผนงาน เป็นประธาน หัวหน้าผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง เป็นรองประธานหัวหน้าฝ่ายการฝึกอบรม คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้ตรวจราชการกรมในเขตดำเนินงานเป็นกรรมการ และมีหัวหน้ากองฝึกอบรม กรมการปกครอง เป็นกรรมการและเลขานุการการจะเข้าร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอท้องที่ ดำเนินการประเมินผล เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องและพิจารณากำหนดหลักและวิธีดำเนินงาน สำหรับการฝึกอบรมตามโครงการนี้ในขั้นต่อไป

6. วิธีฝึกอบรม

6.1 จะขอให้จังหวัดพิจารณาปรับปรุงสมาชิกสภาตำบลให้พร้อมก่อนลงมือดำเนินงาน

6.2 คณะผู้ฝึกอบรมจะแยกย้ายกันออกไปปฏิบัติงานในจังหวัด รพช. เฉพาะ 6 จังหวัดแรก จังหวัดละ 1 คณะ

6.3 สถานที่ฝึกอบรมจะใช้สถานที่ซึ่งใช้หรือจะใช้เป็นสถานที่ประชุมสภาตำบล
6.4 จะจัดให้ผู้รับการฝึกอบรมเดินทางมาकिनอยู่ร่วมกัน ณ สถานที่ฝึกอบรมนั้น
เฉพาะ โดยอยู่รับการฝึกอบรมไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางและกินอยู่ตลอดเวลา 1
สัปดาห์แห่งการฝึกอบรม

6.5 การฝึกอบรมจะไม่ใช้วิธีบรรยาย แต่จะใช้การอภิปราย การใช้อุปกรณ์โสต
ทัศนศึกษาเข้าช่วยการทดลองปฏิบัติ การดูงาน ฯลฯ

6.6 ผู้รับการฝึกอบรม จะได้รับการฝึกให้รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม เช่น กลุ่ม
อาชีพต่าง ๆ รู้จักการประชุมกับเพื่อนบ้านในเขตของตนเอง เพื่อที่ว่าในการประชุมสภา-
ตำบลจริง ๆ สมาชิกแต่ละคนจะได้ประชุมปรึกษาหารือกับเพื่อนบ้าน เพื่อทราบปัญหา
และความต้องการที่แท้จริงของหมู่บ้านของตน ซึ่งในกรณีนี้ หากเป็นเขตพัฒนาชุมชนใน
เขตของตน เพื่อนำเอามติมาเสนอต่อสภาตำบลหรือนำเอามติของสภาตำบลไปประชุม
ชี้แจงและปรึกษากับกรรมการพัฒนาชุมชนประจำหมู่บ้านของตน เป็นต้น

บันทึก

หลักการและเหตุผลประกอบโครงการพัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตย

กระทรวงมหาดไทยได้พิจารณาแล้ว ใคร่ขอเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา
หลักการในเรื่องดังต่อไปนี้

1. จากรายงานของนายสะอาด ตันศุภผล พอสรุปเรื่องเกี่ยวกับโครงการพัฒนา
พลเมืองระบอบประชาธิปไตย ในมาเลเซียได้ว่า เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาประเทศ แบ่งเป็น
สายงานผ่านหน่วยบริหารสาขาต่าง ๆ ของประเทศ ทางด้านกระทรวงประชาสัมพันธ์และการวิทยุ
แห่งชาติเป็นสายหนึ่ง มีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ ได้วางแผนงานประชาสัมพันธ์ใช้เครื่องมือ
เผยแพร่ประเภทต่าง ๆ มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาพลเมืองสำหรับระบอบประชาธิปไตย ซึ่งได้แก่
การทำให้ราษฎรทั่วประเทศมีความสนใจเอาใจใส่และเข้าใจในกิจการบ้านเมืองยิ่งขึ้น กระทรวง
ประชาสัมพันธ์ในมาเลเซีย โดยเฉพาะในสหพันธรัฐมลายาเดิม ได้แบ่งงานในส่วนภูมิภาคออกเป็น
สองสาย คือ สายประชาสัมพันธ์รัฐ (รัฐอาจเทียบได้กับจังหวัดของไทยเรา) และสาย
สถานีวิทยุกระจายเสียง (Radio Malay) ประจำรัฐแยกจากกัน สำนักงานประชาสัมพันธ์
รัฐเป็นตัวแทนโดยตรงของกรมประชาสัมพันธ์ ทำหน้าที่ควบคุมหน่วยประชาสัมพันธ์ประจำ
อำเภอต่าง ๆ ในรัฐนั้นอีกทอดหนึ่ง ปัจจุบันนี้สำนักงานประชาสัมพันธ์ของรัฐต่าง ๆ ได้ดำเนิน
งานเน้นหนักไปในทาง Civic Courses พร้อมกันทั่วประเทศ

งานด้าน Civic Courses ของมาเลเซียจัดทำเป็นลักษณะต่าง ๆ กัน สองแบบด้วยกันคือ

ก. Civic Courses คือ จัดเป็นหลักสูตร 3 วัน รุ่นละไม่เกิน 50 คน โดยเชิญหัวหน้าครอบครัวหรือผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงมาเข้ารับการอบรมเป็นรุ่น ๆ จัดสถานที่อบรมขึ้นตามศาลาประชาคมของตำบลต่าง ๆ การอบรมประกอบด้วย การบรรยายของเจ้าหน้าที่อำเภอหรือรัฐในงานบริหารสาขาต่าง ๆ พร้อมกับแสดงด้วยภาพถ่ายขยายใหญ่ มีการอภิปรายและตอบข้อซักถามกันอย่างเต็มที่ มีการพาคณะผู้เข้ารับการอบรมไปชมการปฏิบัติงานของหน่วยราชการ มีการนำอาหารมารับประทานร่วมกัน ซึ่งช่วยให้มีบรรยากาศเป็นกันเองและสนุกสนานด้วย

ข. Civic Assembly หรือ Civic Day จัดเป็นงานชุมนุมฉลองวันเดียว มีการบรรยายโดยเชิญราษฎรมาฟัง ตอบข้อซักถาม มีการแสดงนิทรรศการด้วยภาพถ่ายและหุ่นจำลอง วิธีนี้ไม่จำกัดจำนวนผู้มาชุมนุม โดยจัดขึ้นตามตำบลต่าง ๆ เป็นคราว ๆ ไป ผู้บรรยายก็ใช้เจ้าหน้าที่ของอำเภอนั้น บรรยายกิจการที่น่าสนใจแก่ส่วนรวมของคนท้องถิ่นนั้น ๆ

เมื่อพิจารณาถึงวิธีดำเนินการในเรื่องโครงการพัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตยในมาเลเซียดังกล่าวข้างต้นแล้วจะเห็นได้ว่า งานด้านการอบรมประชาชนที่เรียกว่า นั้น ดำเนินการโดยกรมประชาสัมพันธ์ แต่ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2507 ได้มอบให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับโครงการพัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการอบรมประชาชนและในขณะเดียวกันก็ได้มอบให้กรมประชาสัมพันธ์พิจารณาขยายหน่วยประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ขึ้นอีกทางหนึ่งเรื่องนี้กระทรวงมหาดไทยเห็นว่าเพื่อที่จะให้บังเกิดผลดีที่สุด เห็นสมควรที่จะให้งานของหน่วยประชาสัมพันธ์และสอดคล้องกับงานในด้านอบรมประชาชนของกระทรวงมหาดไทยให้ใกล้ชิดมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น กรมประชาสัมพันธ์อาจจะจัดตั้งหน่วยประชาสัมพันธ์จังหวัด และหน่วยประชาสัมพันธ์อำเภอขึ้น ให้ไปประจำอยู่ในจังหวัดและในอำเภอนั้น ๆ เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนงานด้านการอบรมประชาชนอย่างใกล้ชิด เป็นต้น

2. กระทรวงมหาดไทยได้พิจารณาศึกษาร่างโครงการพัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตยของสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายสะอาด ตันสุภผล เป็นผู้ร่างและเห็นด้วยเป็นอย่างดีในหลักการของร่างโครงการดังกล่าว ที่จะดำเนินการโดยอาศัยความร่วมมือจากกระทรวงต่าง ๆ และหน่วยราชการต่าง ๆ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคอย่างพร้อมเพียงกัน มุ่งหมายให้ความรู้และความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องประชาธิปไตยและกระตุ้นให้ประชาชนทั่วประเทศเกิดความสนใจ และความเอาใจใส่อย่างจริงจังในกิจการบ้านเมืองอันเป็นส่วนรวม

ซึ่งกระทรวงมหาดไทยถือว่างานนี้มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงต้องพิจารณาให้รอบคอบก่อนที่จะกำหนดหลักการและวิธีดำเนินงานในขั้นต่อไป

หลักสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ในประการแรก สมควรที่จะได้พิจารณาถึงหลักสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเสียก่อน ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนอย่างถูกต้อง

กล่าวโดยทั่วไปแล้ว การปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นคือการปกครองซึ่งประชาชนเป็นผู้มีอำนาจในการปกครองตนเอง ซึ่งอาจแยกออกพิจารณาได้เป็นสองประเด็น กล่าวคือ

ก. ประชาชนมีสิทธิในการกำหนดนโยบายในการควบคุมการบริหารงาน ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น นั่นคือ ประชาชนมีสิทธิเลือกผู้แทนของตนเข้าไปร่วมพิจารณากำหนดนโยบายในการบริหารประเทศในรัฐสภา และในขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่ควบคุมการบริหารงานของรัฐบาลไปด้วย หรือพิจารณาในระดับท้องถิ่น ประชาชนก็มีสิทธิเลือกผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นรูปต่าง ๆ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล เป็นต้น

ข. ประชาชนมีความสามารถในการที่จะปกครองตนเอง กล่าวคือ จากประชาชนแต่ละคนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของการปกครองระบอบประชาธิปไตย แล้วประชาชนยังจะต้องได้รับโอกาสในการที่จะดำเนินชีวิตประจำวันในสังคมภายใต้หลักการประชาธิปไตยด้วย กล่าวคือในชุมนุมชนแต่ละแห่งประชาชนมีสิทธิมีเสียงในอันที่จะออกความคิดและเสนอความต้องการในกิจการซึ่งมีผลกระทบกระเทือนถึงส่วนรวม และเมื่อมีสิทธิมีเสียงแล้ว ก็ควรที่จะได้มีความสามารถที่จะให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติอีกด้วย จากชุมนุมชนที่เล็กที่สุดซึ่งอาจได้แก่หน่วยการปกครองในระดับตำบลและหมู่บ้านถึงชุมนุมชนที่ใหญ่กว่าได้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหากเป็นกรณีของชุมนุมชนที่มีความหนาแน่นก็ได้แก่ เทศบาล และสุขาภิบาล โอกาสที่ชุมนุมชนในรูปต่าง ๆ จะมีความสามารถเพียงพอที่จะสนองความต้องการของชุมนุมชนเองได้นั้น โดยปกติแล้วจะบังเกิดขึ้นโดยวิธีการใหญ่สองวิธีด้วยกัน คือ

(1) รัฐจะต้องให้ความสนับสนุนแก่ชุมนุมชนดังกล่าวให้สามารถที่จะช่วยตนเองได้อย่างจริงจังได้แก่ การมอบหมายความรับผิดชอบให้เพียงพอที่ท้องถิ่นจะสามารถอำนวยความสะดวกอันจำเป็นให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นได้ เช่น ในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย การศึกษา การสาธารณสุข เป็นต้น และในขณะเดียวกันก็มอบอำนาจในการใช้ดุลยพินิจ

อย่างพอเพียง ให้ความช่วยเหลือในด้านการเงิน เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนความช่วยเหลือ
ในทางวิชาการ

(2) การดำเนินงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับและทุกหน่วยจะต้องมี
เจตจำนงที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานให้มากที่สุด
เท่าที่จะทำได้ กับทั้งต้องพยายามส่งเสริมให้ท้องถิ่นสามารถเป็นเจ้าของงานของท้องถิ่นเอง
ด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติอยู่แล้วในการพัฒนาชุมชน ในการดำเนินงานขององค์การ
บริหารส่วนตำบล สภาตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาล

การพัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตย

ดังกล่าวมาแล้วข้างต้นว่าประชาชนแต่ละคนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และตระหนัก
ถึงคุณค่าของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จะเห็นได้ว่าสำหรับในเรื่องการให้ความรู้
ความเข้าใจอาจเป็นสิ่งที่สามารถสอนโดยวิธีบอกเล่าอย่างง่าย ๆ ได้ แต่การที่จะให้ตระหนัก
ถึงคุณค่านั้น เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติซึ่งมิใช่ว่าจะกระทำสำเร็จเพียง
โดยวิธีอบรมสั่งสอนเท่านั้นก็หาไม่ แต่จำต้องให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ร่วมมือ
ร่วมใจกันปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของตนในลักษณะที่เป็นประชาธิปไตยในทุกระดับ กล่าว
อย่างสั้น ๆ ก็คือ “ประชาธิปไตยไม่สามารถเรียนได้ด้วยการสอน แต่จะเรียนได้ก็แต่ด้วย
การกระทำเท่านั้น” หรืออีกนัยหนึ่ง ประชาธิปไตยจะเขียนออกมาเป็นเพียงในรูปของ
กฎหมายเท่านั้นไม่ได้ แต่จะต้องแสดงออกในรูปของการปฏิบัติงานของประชาชน และ
เจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในด้านสิทธิและหน้าที่ทางการเมือง

การพิจารณาถึงหลักสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยดังกล่าวแล้วข้างต้น
ทำให้กล่าวได้ว่า สำหรับประเด็นแรกซึ่งเกี่ยวกับสิทธิทางการเมืองของประชาชนนั้นในทาง
ปฏิบัติย่อมยังไม่สามารถที่จะให้การอบรมศึกษาแก่ประชาชนได้จนกว่ารัฐธรรมนูญจะแล้ว
เสร็จ เมื่อได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแล้วจึงจะสามารถประมวลหลักการต่าง ๆ เกี่ยวกับสิทธิ
และหน้าที่ทางการเมืองของประชาชน เพื่อจัดเป็นหลักสูตรสำหรับการอบรมประชาชนต่อไปได้
ซึ่งทั้งนี้ย่อมจะรวมถึงสิทธิและหน้าที่ทางการเมืองในระดับท้องถิ่นด้วย

ในด้านความสามารถที่จะปกครองตนเอง

สำหรับประเด็นที่สอง ในแง่ของการที่จะให้ชุมชนหรือหน่วยปกครองท้องถิ่น
ที่มีอยู่แล้วในปัจจุบันนี้ช่วยตนเองได้อย่างสมบูรณ์นั้น จริงอยู่แม้ว่าจะไม่มีวิธีดำเนินการเป็น

ไปตามหลักการประชาธิปไตยอย่างแท้จริง แต่ก็ยังมีหนทางเพียงพอที่จะนำหลักในทางประชาธิปไตยมาใช้ได้ เช่น มอบหมายงานสำคัญของท้องถิ่นให้ท้องถิ่นดำเนินการเอง โดยรัฐจัดหาอุปกรณ์ความช่วยเหลือทางวิชาการ เงินอุดหนุนและสนับสนุนให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ มีเจ้าหน้าที่ดำเนินงานอย่างเพียงพอ และในขณะเดียวกันก็ทำการอบรมชี้แจงให้ประชาชน ตลอดจนกรรมการหรือสมาชิกของหน่วยปกครองท้องถิ่น ตลอดจนข้าราชการที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ให้ตระหนักถึงภาระหน้าที่และความรับผิดชอบ ให้มีความสนใจในกิจการของท้องถิ่น ในด้านประชาชนจะเน้นหนักในด้านให้ทราบและเข้าใจถึงรูปการบริหารของหน่วยการปกครองท้องถิ่น ให้ทราบว่าท้องถิ่นได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่รับผิดชอบในประการใดบ้าง ให้ทราบถึงบทบาทและความรับผิดชอบของตนส่วนในด้านเจ้าหน้าที่จะมุ่งหมายให้เจ้าหน้าที่ทุกระดับชั้นเห็นความสำคัญของการที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นและหน่วยการปกครองท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณากำหนดความต้องการของท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการพิจารณาแก้ไขข้อขัดข้องด้วยตนเอง และให้ข้าราชการทำตัวเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนสามารถปกครองตนเองได้ ไม่ใช่ลงมือทำงานต่าง ๆ เสียด้วยตนเอง และไม่ใช้ทำตัวเป็นนายหรือผู้ควบคุมเป็นต้น

โครงการต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนงานนี้

ในลำดับถัดไปควรจะได้พิจารณาว่าในปัจจุบันนี้กระทรวงมหาดไทยได้มีการดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ ในประการใดบ้างที่จะสนับสนุนโครงการพัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตย ตามหลักการดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

โครงการต่าง ๆ ดังกล่าวได้แก่

1. โครงการเข้าถึงประชาชน
2. โครงการเร่งรัดพัฒนาชนบท
3. โครงการฝึกอบรมข้าราชการระดับต่าง ๆ ในส่วนภูมิภาค ของกระทรวงมหาดไทย
4. การพัฒนาชุมชน

1. **โครงการเข้าถึงประชาชน** เป็นโครงการที่คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติ และให้กระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ที่มีข้าราชการอยู่ในส่วนภูมิภาคให้ความร่วมมือ โครงการนี้เป็นแนวปฏิบัติงานของข้าราชการในส่วนภูมิภาค มีวัตถุประสงค์ในอันที่จะส่งเสริมมิตรภาพระหว่างข้าราชการกับประชาชนให้ดียิ่งขึ้น และเพื่อป้องกันและตอบโต้การแทรกซึมบ่อนทำลายของคอมมิวนิสต์ ทั้งนี้โดยมุ่งให้ข้าราชการเข้าถึงประชาชน ทั้งในด้านส่วนตัวและส่วนรวม กับทั้งยังมุ่งส่งเสริมความเจริญในด้านจิตใจกับวัตถุไปพร้อมกัน โดยให้ประชาชน

ช่วยตนเองเป็นหลักสำคัญ โครงการนี้เป็นโครงการหลักระยะยาวของแต่ละจังหวัด มีลักษณะเป็นโครงการร่วมและประสานงานกับโครงการย่อยและโครงการหลักอื่น ๆ ในด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจและสังคม เช่น การจัดหาน้ำ การเกษตร การอุตสาหกรรม การไฟฟ้า ฯลฯ

โครงการเข้าถึงประชาชน มีความสัมพันธ์และมีส่วนส่งเสริมโครงการพัฒนาพลเมือง ระบบประชาธิปไตย ในแง่ที่จะช่วยให้รัฐบาลเป็นของประชาชนและเพื่อประชาชน โดยอาศัยพฤติกรรมและทัศนคติของข้าราชการที่มีต่อประชาชนเป็นเป้าหมายที่จะได้รับการพัฒนาโดยอาศัยการฝึกอบรมต่าง ๆ เป็นอุปกรณ์สำคัญ

2. โครงการเร่งรัดพัฒนาชนบท เป็นโครงการที่คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติให้กระทรวงมหาดไทยร่วมพิจารณาดำเนินการตามข้อตกลงตามโครงการเร่งรัดพัฒนาชนบทได้ โครงการนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะให้บริเวณที่การคุกคามของคอมมิวนิสต์มีอยู่มาก ได้มีหน่วยงานที่จะดำเนินการได้อย่างเต็มที่ในด้านการทางการจัดหาน้ำ ซึ่งจะมีผลต่อไปถึงในด้านการส่งเสริมพันธุ์พืช การสุขาภิบาลในหมู่บ้าน การอุตสาหกรรมชนบท ฯลฯ ทั้งนี้ ก็เพื่อความต้องการอันแท้จริงของประชาชนในบริเวณนั้นได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาเสนอและจัดลำดับความต้องการ มีความรู้สึกว่ามีส่วนเป็นเจ้าของ และร่วมมีส่วนได้เสียกับรัฐบาล และหน่วยงานนั้นจะได้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งเป็นรูปการปกครองท้องถิ่นอยู่แล้วนั่นเอง ในการนี้รัฐบาลสหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือในด้านเครื่องมือ เครื่องจักร เพื่อการก่อสร้างและการบำรุงรักษาทั้งในด้านคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งจะมีอยู่ทั้งในส่วนกลางศูนย์วิศวกรรมชนบทภาค และที่จังหวัด รวมทั้งการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เทคนิคต่าง ๆ ให้จังหวัดด้วยรัฐบาลไทยเป็นฝ่ายจัดหาคนและเงินไปช่วยเหลือให้จังหวัดทั้ง 11 ดำเนินการ

บริเวณดังกล่าวได้แก่ท้องที่ 63 อำเภอของ 8 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ หนองคาย เลย อุดรธานี นครพนม สกลนคร ร้อยเอ็ด และกาฬสินธุ์ และ 3 จังหวัดภาคเหนือ คือ จังหวัดเชียงราย น่าน และอุตรดิตถ์

จังหวัดจะดำเนินงานตามโครงการนี้ โดยจัดทำโครงการพัฒนาชนบทขึ้นในแต่ละจังหวัด และด้วยความเห็นชอบของสภาจังหวัดในด้านหลักการและงบประมาณ ความเห็นชอบของศูนย์วิศวกรรมในด้านเทคนิค และด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการพิจารณาและดำเนินการตามโครงการนี้ในด้านการประสานงานจังหวัดจะสามารถดำเนินงานเพื่อสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเต็มภาคภูมิ

โครงการนี้นับเป็นโครงการระยะยาวต่อเนื่องกันเรื่อยไป และหากได้รับผลดีตามที่คาดไว้ อาจมีการขยายเขตดำเนินการตามโครงการนี้ไปยังบริเวณอื่นต่อไป เช่น ทางภาคใต้ และภาคเหนือบางจังหวัด

การดำเนินงานตามโครงการนี้ มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับโครงการพัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตยอย่างมาก ทั้งนี้เพราะ

1. ถึงแม้ว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะยังไม่ใช่นายการปกครองท้องถิ่นอย่างสมบูรณ์ในกรณีที่สมาชิกสภาจังหวัดอาจจะไม่ใช่ผู้ที่ประชาชนเลือกตั้งเข้ามาทั้งหมด แต่ด้วยโครงการนี้ทำให้ความสามารถในการช่วยตนเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเพิ่มพูนขึ้น ได้แก่

ก. จะได้รับเงินอุดหนุนสำหรับดำเนินการเป็นก้อนปีละประมาณ 4.7 ล้านบาทต่อหนึ่งจังหวัด

ข. จะมีเครื่องมือเครื่องจักรในการทำงานอย่างพร้อมมูล

ค. จะมีเจ้าหน้าที่เทคนิคเพื่อปฏิบัติงานทางช่างอย่างพอเพียง

ง. จังหวัดได้รับมอบอำนาจในการใช้ดุลยพินิจเกี่ยวกับการจัดวางโครงการพัฒนาชนบทต่าง ๆ อย่างพอเพียง

ซึ่งทั้งหมดนี้ย่อมทำให้กล่าวได้ว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเขตโครงการเร่งรัดพัฒนาชนบทเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่ถือได้ว่าเป็นสถาบันประชาธิปไตยที่ใกล้เคียงกับเป้าหมายอย่างที่สุด

2. นอกจากความสามารถในการช่วยตัวเองของท้องถิ่นแล้ว ในประการสำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากกฎหมายและระเบียบที่ใช้อยู่เกี่ยวกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยังมีส่วนทำให้ทั้งฝ่ายบริหาร (ผู้ว่าราชการจังหวัด) และฝ่ายนิติบัญญัติ (สภาจังหวัด) ได้มีโอกาสพิจารณาจัดวางโครงการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามและสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นด้วย ทั้งนี้โดยร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นในระดับที่ใกล้ชิดกับประชาชนในชนบทมากที่สุด ในด้านองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นองค์การนิติบุคคล* สามารถจัดทำงบประมาณในรูปโครงการเพื่อดำเนินงานในเขตของตนเอง โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้จัดสรรเงินงบประมาณให้ ในด้านสภาตำบลซึ่งไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล และมีรูปองค์การที่ยืดหยุ่นกว่าองค์การบริหารส่วนตำบลก็ยังสามารถจะเสนอความต้องการของท้องถิ่นไปให้สภาจังหวัดพิจารณาได้ ก่อนที่จะเริ่มดำเนินการตามโครงการเร่งรัดพัฒนาชนบท ปรากฏจากข้อเท็จจริงว่า นอกจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดเองจะไม่สามารถช่วยตนเองได้แล้ว ยังปรากฏ

*ดูตามประกาศคณะปฏิวัติที่ 326/15 ลง. 15 ธ.ค. 15

ว่าการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบล มักจะไม่ใช่ไปตามวัตถุประสงค์ กล่าวคือ หน่วยงานระดับอำเภอและจังหวัดซึ่งเป็นหน่วยงานส่วนภูมิภาคมักจะไม่ได้ให้ความสนใจอย่างแท้จริงต่อหน่วยงานท้องถิ่นทั้งสองรูปนี้ ทั้งนี้ ก็เพื่อหลีกเลี่ยงต่อการที่ตนจะต้องมีข้อผูกพันในการสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเรื่องนี้มีสาเหตุเนื่องมาจากการที่รายได้ของท้องถิ่นมีอยู่อย่างจำกัด ทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดไม่สามารถที่จะอำนวยความสะดวกสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นให้ทั่วถึงได้ นอกจากนี้ จังหวัดก็ไม่เคยมีเจ้าหน้าที่ของตนเอง งานต่าง ๆ ต้องอาศัยข้าราชการส่วนภูมิภาคเป็นผู้ปฏิบัติ ซึ่งต่างก็มีงานประจำล้นมืออยู่แล้วและอุปสรรคสำคัญที่สุดได้แก่การที่จังหวัดขาดอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องจักรที่จำเป็นต่าง ๆ แต่ครั้งเมื่อมีการดำเนินงานตามโครงการเร่งรัดพัฒนาชนบท อุปสรรคต่าง ๆ ดังกล่าวก็ได้รับการขจัดปัดเป่าไปได้เกือบหมด ดังนั้น จึงนับเป็นโอกาสที่เหมาะสมที่สุดที่จะได้ปรับปรุงให้เจ้าหน้าที่ส่วนภูมิภาคทั้งในระดับอำเภอ ซึ่งมีนายอำเภอเป็นหัวหน้า และระดับจังหวัดซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้า ได้เปลี่ยนวิธีการและทัศนคติในการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในส่วนที่เกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล หรือสภาตำบลเสียใหม่ ให้เป็นไปในลักษณะที่เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง และในขณะเดียวกันก็ต้องพยายามฝึกอบรมประชาชนในท้องถิ่นให้เข้าใจ เห็นคุณค่าและลงมือดำเนินการร่วมกับทางราชการในลักษณะที่เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เช่นกัน ในการฝึกอบรมประชาชนนี้ จะกระทำต่อทุกคนย่อมเป็นไปได้ ย่อมจะต้องเลือกดำเนินการแก่ผู้ที่เป็นผู้นำท้องถิ่น (โดยธรรมชาติ) ซึ่งในรูปขององค์การของสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลได้เปิดโอกาสให้ผู้นำท้องถิ่นเหล่านี้เข้าไปเป็นสมาชิกสภาตำบลอยู่แล้ว ดังนั้น จึงสมควรที่จะดำเนินการฝึกอบรมผู้ที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบลทั้งหมดทุกระดับ นับแต่ผู้นำท้องถิ่น ครู ครูใหญ่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปลัดจังหวัด กรรมการจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการในจังหวัดที่เกี่ยวข้อง รวมตลอดถึงผู้ว่าราชการจังหวัด และงานฝึกอบรมนี้ ควรอย่างยิ่งที่จะเป็นขั้นแรกของการดำเนินการตามโครงการพัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตย โดยเริ่มดำเนินการในเขต 6 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามโครงการเร่งรัดพัฒนาชนบทก่อน ทั้งนี้ก็เพื่อให้เป็นไปตามหลักที่ว่า “ประชาธิปไตยต้องเรียนด้วยการปฏิบัติ” การเรียนด้วยการปฏิบัติในระยะนี้จะกระทำได้อย่างเต็มภาคภูมิใน 6 จังหวัดนี้เท่านั้น หากไปทำในจังหวัดอื่น ซึ่งยังไม่สามารถช่วยตนเองได้อย่างเต็มที่ก็ย่อมจะเป็นผลเสียหายมากกว่าผลดี เพราะหากประชาชนผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะยกปัญหาทำนองว่า เมื่อบ้านเมืองเองก็ยังไม่เป็นประชาธิปไตยแล้ว

จะมาอบรมพลเมืองให้ประชาธิปไตยได้อย่างไร ก็ย่อมทำให้หาคำตอบได้ยาก และการฝึกอบรมนั้นย่อมจะไม่ได้ผลได้อย่างไร เพราะนำไปปฏิบัติไม่ได้

3. โครงการฝึกอบรมข้าราชการส่วนภูมิภาคในระดับต่าง ๆ ของกระทรวงมหาดไทย

กระทรวงมหาดไทยได้ดำเนินการฝึกอบรมข้าราชการในระดับต่าง ๆ อยู่อย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่องกันทั้งที่สังกัดส่วนกลางและส่วนภูมิภาคของกระทรวงมหาดไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่สังกัดกรมการปกครอง สำหรับส่วนกลางได้ดำเนินการฝึกอบรมตั้งแต่ระดับผู้อำนวยการส่วนหัวหน้ากอง หัวหน้าแผนกประจำแผนก จนถึงคนขับรถยนต์ ซึ่งในการฝึกอบรมในบางระดับได้มีข้าราชการกรมอื่นในสังกัดกระทรวงมหาดไทยมาร่วมรับการฝึกอบรมด้วย สำหรับด้านการฝึกอบรมข้าราชการส่วนภูมิกานั้นไม่แต่ข้าราชการกระทรวงมหาดไทยเท่านั้น แต่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการสำหรับกรมการจังหวัดและหัวหน้าส่วนราชการในจังหวัด ยิ่งไปกว่านั้น สำหรับบางจังหวัดยังได้รับมอบหมายให้ดำเนินการฝึกอบรมหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภออีกด้วย สำหรับตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับงานของการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนสภาตำบลนั้น ก็ได้จัดให้มีการสัมมนาหรือการฝึกอบรมตั้งแต่ผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด นายอำเภอ นายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล ผู้ตรวจราชการส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือแม้แต่ผู้นำท้องถิ่น (เฉพาะในเขตพัฒนาการชุมชน) ดังนั้นจึงถือได้ว่าโครงการฝึกอบรมข้าราชการของกระทรวงมหาดไทยในระดับต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วข้างต้น มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับโครงการพัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตย ตรงกับมติคณะรัฐมนตรีที่เห็นชอบด้วย ความเห็นของสำนักนายกรัฐมนตรี

4. การพัฒนาชุมชน

วัตถุประสงค์อันสำคัญของการพัฒนาชุมชน คือ ความมั่นคงเป็นปึกแผ่นของหมู่บ้านและตำบล และประชาชนมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคม และมีส่วนในการปกครองร่วมกัน อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญที่สุดประการหนึ่งของการพัฒนาชุมชน เพื่อบรรลุจุดหมายดังกล่าวนี้ จึงต้องกำหนดมาตรการสำหรับส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบ ด้วยการปรึกษาหารือแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจในการดำเนินงาน อันเป็นการประสานสอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่ง พ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และเป็นการสนับสนุนส่งเสริม พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ.2499* ซึ่ง

*ยกเลิกตาม ปว.ที่ 326/15 ลว. 13 ธ.ค. 15

จะช่วยสร้างสรรค์ความเจริญและแก้ไขปัญหาในการครองชีพของตนเองให้ดีขึ้น นับเป็นการฝึกให้ได้เรียนรู้ถึงการดำเนินชีวิตตามวิถีทางระบอบประชาธิปไตย โดยมีพัฒนาการเป็นผู้ช่วยเหลือแนะนำและฝึกอบรมให้ประชาชนมีความคุ้นเคยต่อวิธีการดังกล่าว จนสามารถที่จะยกท้อที่ด้าบลนั้น ๆ ขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต่อไป

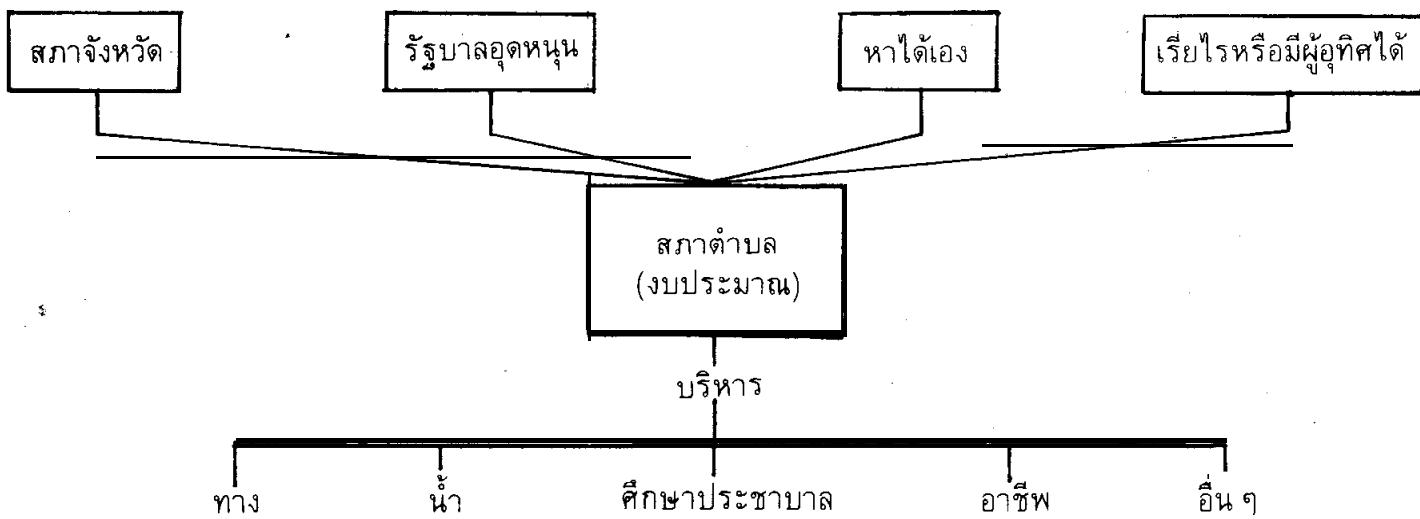
อย่างไรก็ตาม โดยที่การดำเนินงานตามโครงการพัฒนาพลเมืองระบอบประชาธิปไตย เป็นงานสำคัญและเป็นงานใหญ่มีขอบเขตและภาระในการดำเนินงานกว้างขวาง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องได้รับการพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบในการวางโครงรูปของงาน วิธีดำเนินงาน ดังนั้น การที่จะลงมือปฏิบัติให้ได้บรรลุผลสมความมุ่งหมายของรัฐบาล ก็จำเป็นต้องจัดวางรูปงานในรูปโครงการขึ้นใหม่ และรูปงานนั้นจะต้องประกอบไปด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์ให้แน่ชัด มีเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในด้านนี้โดยเฉพาะ และจะต้องมีขั้นตอนของการดำเนินงานเป็นไปโดยมีเหตุผล ในประการสำคัญที่สุดงานนี้ โดยที่เป็นงานใหม่ ไม่ใช่จะจัดเจ้าหน้าที่ออกไปบรรยาย อบรม ชี้แจง อย่างที่เคยกระทำกันมาตั้งแต่ก่อนซึ่งไม่ได้ผลอะไร ดังนั้น ก่อนที่จะกำหนดหลักและวิธีดำเนินการอย่างแน่ชัดเพื่อให้เป็นแนวปฏิบัติมาตรฐานต่อไปนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะได้มีการทดลองทดสอบ เพื่อหาทางปรับปรุง แก้ไข ให้แน่ใจที่สุดเสียก่อนว่าจะใช้ได้จริงเสียก่อน ดังนั้น งานนี้จึงเป็นงานที่ต้องใช้เวลานานพอสมควร เฉพาะการดำเนินงานใน 6 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อาจแบ่งงานเป็น 3 ชั้น กล่าวคือ ชั้นทดลองและทดสอบ จะใช้เวลาประมาณ 6 เดือน ชั้นลงมือปฏิบัติ คือ การดำเนินการฝึกอบรม จะใช้เวลาฝึกอบรมประมาณ 1 ปี 6 เดือน หลังจากนั้นจะเป็นชั้นทดลองและประเมินผล โดยปล่อยให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นและประชาชนดำเนินการเองอีกประมาณ 2 ปี ดังนั้น อย่างน้อยที่สุดจะใช้เวลาประมาณ 4 ปี เพื่อจะทราบแน่ชัดว่าผลของการดำเนินงานเป็นไปตามที่คาดคิดไว้หรือไม่

โครงการ พ.พ.ป.

.....

แผนที่ 1

ฝึกผู้นำท้องถิ่น ร่วมกันคิด ร่วมกันทำโดยอิสระ

โครงการพัฒนาชุมชน

โครงการพัฒนาชุมชน

1. พัฒนาชุมชนคืออะไร

“เป็นวิธีการสร้างชุมชนให้เจริญ โดยอาศัยกำลังความสามารถของประชาชนและความช่วยเหลือของรัฐบาลรวมกัน”

สาระสำคัญของโครงการพัฒนาชุมชน จึงประกอบด้วยหลัก 2 ประการ

1. ความร่วมมือของประชาชน
2. ความช่วยเหลือของรัฐบาลหรือองค์การอื่น ๆ

2. ทำไมจึงต้องพัฒนาหมู่บ้านชนบท

เพราะหมู่บ้านชนบทมีประชาชนมากกว่า 80% อาศัยอยู่ และเป็นกำลังสำคัญของชาติ ปัญหาอันเป็นอุปสรรคต่อความเจริญของชาวชนบทมีถึง 10 ประการ

1. การผลิตให้ผลต่ำ
2. ขาดเครดิตและตลาด
3. ขาดน้ำดื่มและน้ำในการชลประทาน
4. ขาดถนน
5. ขาดอาหารและสุขภาพที่ดี
6. โอกาสที่จะหางานทำมีจำกัด
7. โอกาสที่จะศึกษาอบรมไม่ได้รับเพียงพอ
8. ความเป็นอยู่ของครอบครัวไม่ดี
9. สภาพหมู่บ้านไม่คงทนนานดู บ้านเรือนไม่เป็นระเบียบ
10. องค์การในหมู่บ้านมีไม่เพียงพอ

ความมั่นคงของชาติขึ้นอยู่กับประชาชนในชนบท การพัฒนาหมู่บ้านชนบทจึงเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาล

โครงการพัฒนาชุมชนซึ่งมีความมุ่งหมายใหญ่อยู่ที่ประชาชนในชนบท จึงเป็นโครงการสำคัญและรัฐบาลได้รวมเอาโครงการพัฒนาชุมชนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติด้วย

*สรุป แนวการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับหลักการพัฒนาชุมชน โดยนายคำริ น้อยมณี รองอธิบดีฝ่ายวิชาการ กรมการพัฒนาชุมชน (บรรยายในการประชุมปฐมนิเทศก์เขตเปิดใหม่) พ.ศ. 2511.

3. พัฒนาชุมชนเข้าถึงประชาชนด้วยวิธีการอย่างไร

กล่าวโดยย่อที่สุด พัฒนาการชุมชนใช้กรรมวิธี 2 ประการ คือ

1. ใช้วิธีการให้การศึกษาด้วยเครื่องมือส่งเสริมความสนใจของประชาชน เช่น เครื่องโสตทัศนศึกษา อันได้แก่ ฟิล์มภาพยนตร์, ภาพโปสเตอร์ ฯลฯ
2. ทำงานกับกลุ่มประชาชน ซึ่งมีอยู่แล้วในหมู่บ้าน หากยังไม่มีก็จัดตั้งกลุ่มบุคคลที่มีความสนใจ และเป็นผู้นำขึ้น เช่น คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน กลุ่มอาชีพ และกลุ่ม ส.ด.ย. เป็นต้น

4. วัตถุประสงค์ของการพัฒนาชุมชน

วัตถุประสงค์ คือความมุ่งหมายของการทำงานที่จะพยายามให้บรรลุถึงหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ขึ้นในหมู่บ้าน และเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีกว่าเดิม กล่าวโดยสรุปมี 3 ประการ คือ

1. ปรับปรุงส่งเสริมการครองชีพของประชาชนในชนบทให้ดีขึ้น
2. ส่งเสริมประชาชนให้ใช้ความสามารถของตนเองในการทำงาน
3. ส่งเสริมประชาชนให้ทำงานร่วมกันตามแบบประชาธิปไตย จนสามารถยกตำบลให้เป็นหน่วยปกครองท้องถิ่นในที่สุด ทั้งนี้เพื่อขจัดปัญหา 3 ประการ
 - 3.1 ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์
 - 3.2 ความยากจน
 - 3.3 ความเจ็บไข้ได้ป่วย

5. นโยบาย

1. กระตุ้นเตือนประชาชนให้มีความคิดริเริ่ม เกิดความต้องการในสิ่งจำเป็นแก่การครองชีพ และร่วมกันทำงานตามความสามารถของตนเอง
2. ฝึกอบรมประชาชนให้มีความรู้ ความสามารถ ในวิธีประกอบอาชีพแผนใหม่ และฝีมือในการทำงานประเภทต่าง ๆ
3. ทำงานกับกลุ่มประชาชน เพื่อให้เกิดพลังในการทำงานและฝึกหัดดำเนินงานตามแบบประชาธิปไตย

6. จุดหมายในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน

จุดหมายเป็นสิ่งที่เรากำหนดขึ้นว่าจะทำอะไรให้สำเร็จไปที่ละขั้นเป็นระยะ ๆ ไปอย่างไรเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จุดหมายในโครงการพัฒนาชุมชนมี 6 ประการ

เป้าหมายของการพัฒนาชุมชน 6 ประการและขอบเขต

เป้าหมาย	ขอบเขต
1. ส่งเสริมการผลิตให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น	1. การพัฒนาอาชีพราษฎรเพื่อให้ราษฎรมีกินมีใช้ขั้นแรก และให้มีรายได้สูงขึ้นทั้งในด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมในครอบครัวเป็นขั้น ๆ ไป
2. ส่งเสริมการสร้างสาธารณสมบัติ	2. ส่งเสริมการจัดให้และบำรุงรักษาสาธารณสมบัติหมู่บ้าน เช่นเรื่องทางน้ำกินน้ำใช้ ฯลฯ ด้วยความร่วมมือของชาวบ้าน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม
3. ส่งเสริมการอนามัยและสุขภาพ	3. การพัฒนาด้านอนามัยและสุขภาพในหมู่บ้านให้ราษฎรกินดีอยู่ดี ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ
4. ส่งเสริมการศึกษา สันทนาการ และฝึกอบรมเยาวชน	4. การพัฒนาการศึกษา อบรม แก่กลุ่มผู้นำท้องถิ่นด้านต่าง ๆ ให้มีความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการช่วยตนเอง และช่วยพัฒนาท้องถิ่นส่วนรวม (รวมทั้งกลุ่มอาชีพกลุ่ม ส.ค.ย.) โดยใช้เครื่องมือโสตทัศนศึกษา ฯลฯ
5. ส่งเสริมวัฒนธรรมของหมู่บ้าน	5. ส่งเสริมวัฒนธรรมของชาวบ้านในด้านการพัฒนาครอบครัวและสังคม
6. ส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น	6. การพัฒนาคน (ผู้นำท้องถิ่น) ให้มีความรู้ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่พลเมืองของประเทศตลอดทั้งวิธีการปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ตามระบอบประชาธิปไตย เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เพื่อยกฐานะตำบลนั้น ๆ เป็นเทศบาลหรือสุขาภิบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลแล้วแต่กรณี

7. เพื่อบรรลุตามเป้าหมายทั้ง 6 ประการดังกล่าว

กรมการพัฒนาชุมชนได้กำหนดโครงการปฏิบัติงานไว้ 10 โครงการ ดังนี้

1. โครงการเปิดเขตพัฒนาอำเภอ (Area Coverage Project Launching Program)
2. โครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ (Community Development Personnel Training Program)
3. โครงการพัฒนาผู้นำท้องถิ่น (Local Leader Development Program)
4. โครงการพัฒนากลุ่มอาชีพ (Occupational Group Development Program)
5. โครงการส่งเสริมสาธารณสมบัติของชุมชน (Self-Help Public Facilities Improvement Program)
6. โครงการพัฒนากิจกรรมสตรี เด็ก และเยาวชน (Community Development Through Women and Youth Program)
7. โครงการส่งเสริมและเผยแพร่ (Community Education Program)
8. โครงการจัดตั้งศูนย์ ศวพ. (Regional Community Development Technical Assistance Centre Program)
9. โครงการวิจัยและประเมินผล (Research and Evaluation Program)
10. โครงการอาสาพัฒนาชนบท (Rural Development Volunteers Program)

8. วิธีปฏิบัติงานเพื่อบรรลุความสำเร็จ

1. พัฒนาการได้รับการฝึกอบรมให้ทำงานกับประชาชนโดยวิธีการ กระตุ้น ช่วยเหลือ และสอนให้ประชาชนรับเอาวิธีและมีมือในการทำงานแบบใหม่ ซึ่งให้ผลในการผลิตและมีสิ่งแวดล้อมดีกว่าวิธีเดิม
2. หลักการปฏิบัติของพัฒนากรโดยทั่วไป อาศัยหลักมนุษยสัมพันธ์
 - ก. สร้างความสัมพันธ์ฉันมิตร และความเชื่อถือในระหว่างประชาชนที่ทำงานด้วย
 - ข. ให้ประชาชนมีความเห็นชอบด้วยในสิ่งที่เสนอให้มีการเปลี่ยนแปลง
 - ค. แสดงให้ประชาชนเห็นว่าข้อเสนอมุ่งให้มีการเปลี่ยนแปลงนั้นไม่มีการเสียหาย
 - ง. สนใจในการทำงานกับกลุ่มประชาชนยิ่งกว่ารายบุคคล
3. พัฒนาการช่วยเหลือให้บริการของเจ้าหน้าที่วิชาการต่าง ๆ ไปถึงประชาชนตามที่ประชาชนต้องการ จึงต้องประสานงานกับเจ้าหน้าที่วิชาการที่เกี่ยวข้องอยู่เสมอ ตั้งแต่เริ่มวางโครงการ
4. พัฒนาการอาศัยใช้เครื่องมือโสตทัศนศึกษา
5. เป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนใช้ความคิด ความรู้

และประสบการณ์ของตนให้เป็นประโยชน์และเป็นกำลังในการพัฒนาหมู่บ้าน

6. วางโครงการทำงานในหมู่บ้าน พัฒนาการถือความต้องการของประชาชนเป็นหลัก และโดยวิธีวางโครงการให้เกิดความร่วมมือและประสานงานจากประชาชน คือ

เทคนิคการวางโครงการพัฒนาชุมชน และการทำงานร่วมกับชาวบ้าน 'โดยความร่วมมือระหว่างพัฒนากร กับผู้นำท้องถิ่น (ชาวบ้าน)

1. แพร่ความคิด
2. แสวงหาข้อเท็จจริง
3. การวางโครงการร่วมกัน
4. การนำเอาโครงการไปปฏิบัติร่วมกัน
5. การติดตามผล

11. แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนกับการพัฒนาประเทศ

โดยเหตุที่ประชาชนกว่า 82% อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนบท และประกอบอาชีพในการเกษตรอันเป็นรากฐานแห่งเศรษฐกิจของประเทศไทย ความมั่นคงของชาติจึงขึ้นอยู่กับประชาชนในชนบท การพัฒนาชุมชนซึ่งมีความมุ่งหมายใหญ่อยู่ที่ประชาชนในชนบทจึงเป็นโครงการสำคัญ และรัฐบาลได้รวมเอาโครงการพัฒนาชุมชนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ โดยถือเป็นการพัฒนาขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกับการพัฒนาในด้าน การคมนาคม การศึกษา การสาธารณสุข การส่งเสริมเกษตรและบริการสังคมต่าง ๆ ในปัจจุบัน รัฐบาลมุ่งที่จะดำเนินการพัฒนาชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและจังหวัดชายแดนภาคใต้ก่อน⁵

แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ กับการพัฒนาชุมชน มีความสัมพันธ์และอาศัยซึ่งกันและกัน การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ เว้นแต่โครงการพัฒนาชุมชนเป็นโครงการที่รัฐบาลเป็นผู้ดำเนินการ โดยอาศัยเงินงบประมาณของรัฐแต่ฝ่ายเดียว และมักเป็นโครงการใหญ่ ๆ ซึ่งมีผลต่อประเทศชาติเป็นส่วนรวม เช่น การชลประทาน การคมนาคม การศึกษา การสาธารณสุข การเกษตร และบริการสังคมต่าง ๆ เช่นที่กล่าวแล้วนั้น ต้องอาศัยโครงการพัฒนาชุมชนโดยวิธีการให้การศึกษาและฝึกอบรมประชาชนให้มองเห็นคุณค่าหรือประโยชน์ของโครงการต่าง ๆ ที่รัฐบาลเป็นฝ่ายจัดให้มีขึ้น หรืออีกนัยหนึ่งการพัฒนาชุมชนจะช่วยเป็นสื่อหรือสะพานเชื่อมโยงระหว่างรัฐบาลกับประชาชน ช่วยให้บริการของรัฐไปถึงมือประชาชนได้มากขึ้น

การช่วยให้ชาวบ้านตระหนักในปัญหาของตนเอง และหาทางแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

การพัฒนาชุมชนจึงมุ่งที่จะช่วยระดมและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุด เพื่อให้ประชาชนสามารถที่จะดำเนินการช่วยตนเองในแต่ละชุมชนได้มากขึ้น ทั้งนี้หากจะรอคอยแต่ให้รัฐบาลเป็นฝ่ายทำให้แต่ฝ่ายเดียวย่อมเป็นไปได้ยาก และอาจจะต้องใช้เวลานานจึงจะทำได้ทั่วถึง ทั้งยังจะเป็นการไม่ฉลาดที่ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ดำเนินกิจการ อันเกิดประโยชน์สุขของชุมชนของเขาเอง ในเมื่อกิจการนั้น ๆ ประชาชนสามารถจะช่วยตนเองได้ รัฐบาลเพียงแต่ให้ความสนับสนุนในเรื่องที่เหลือบอกว่าแรงของประชาชนจริง ๆ ตัวอย่างเช่น รัฐบาลอาจสร้างถนนสายใหญ่ ๆ ที่มีความสำคัญระหว่างภาค จังหวัดหรือ อำเภอ แต่รัฐบาลยอมไม่อาจสร้างถนนภายในจังหวัด อำเภอ เพื่อเชื่อมระหว่างตำบลและ หมู่บ้านได้โดยทั่วถึง โดยการพัฒนาชุมชน จะช่วยให้มีถนนจากตำบล หมู่บ้าน ไปสู่ ถนนใหญ่ได้มากขึ้น สำหรับเรื่องน้ำ รัฐบาลอาจก่อสร้างเขื่อนหรือขุดคลองสายใหญ่ไว้ให้ ส่วนคลองส่งน้ำและคลองซอยต่าง ๆ ก็เป็นเรื่องของผู้ใช้ประโยชน์ที่จะต้องช่วยกันจัดทำและ ดูแลรักษา ในเรื่องโรงเรียนสุขภาพตลอดจนบริการสวัสดิการอื่น ๆ สำหรับหมู่บ้านก็เช่นเดียวกัน โดยวิธีการพัฒนาชุมชนซึ่งประชาชนช่วยตัวเอง และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ก็ยอมจัดทำได้เอง และตรงตามความต้องการของประชาชนเอง

โครงการพัฒนาชุมชนยึดถือหลักการดำเนินงานแบบประชาธิปไตย คือ ให้ประชาชน ตกลงใจและหาทางดำเนินการเองเป็นสำคัญ ทางฝ่ายรัฐบาลจะสนับสนุนหรือช่วยเหลือตาม ความจำเป็น การร่วมมือกันระหว่างรัฐบาลกับประชาชนย่อมก่อให้เกิดผลดีในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างมาก โดยรัฐบาลให้ความช่วยเหลือในด้านวิชาการ วัสดุ อุปกรณ์ และการเงิน ที่ยังขาดอยู่ในระหว่าง พ.ศ. 2505-2507 ปรากฏว่ามีโครงการช่วยตัวเองของชุมชนระดับ หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้นประมาณ 5,853 โครงการในจำนวนนี้ปรากฏว่ามีถึง 1,792 โครงการ ที่ไม่ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากรัฐบาล โครงการเหล่านี้เป็นโครงการที่ประชาชนจัดขึ้น ตามความต้องการของคนส่วนใหญ่ เช่น โครงการสร้างถนน บ่อน้ำ โรงเรียน ทำนบ สถานีอนามัย และการส่งเสริมอาชีพ สำหรับด้านประชาชนส่วนมากอุทิศแรงงาน วัสดุ และที่ดิน ซึ่งเมื่อคิดเป็นเงินแล้วในโครงการทั้งหมด ประชาชนมีส่วนร่วมถึง 70% ของ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ รัฐบาลช่วยเพียง 30% เท่านั้น อาจกล่าวได้ว่ารัฐบาลลงทุน เพียงเล็กน้อย แต่ได้ผลมาก (เกินกว่า 100%) การพัฒนาชุมชนจึงช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย ของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศได้เป็นอย่างมาก

การสร้างความสำเร็จให้แก่ชุมชนชนบทโดยอาศัยกำลังความสามารถของประชาชน และความช่วยเหลือสนับสนุนของรัฐบาล เช่นที่กล่าวมานี้ ย่อมเป็นช่วยกระจายบริการของ รัฐบาลให้ลงไปถึงประชาชนให้มากยิ่งขึ้น และขณะเดียวกันก็เท่ากับเป็นการเตรียมพื้นฐาน สำหรับการพัฒนาด้านอื่นอีกด้วย เพราะการพัฒนาชุมชนนั้น มิได้มุ่งการพัฒนาด้านใด ด้านหนึ่งโดยเฉพาะ หากแต่คำนึงถึงการพัฒนาหลาย ๆ ด้านประกอบกันไป ส่วนการที่จะพัฒนาอะไรก่อนหลังนั้น ย่อมแล้วแต่ความต้องการ ความสมัครใจ และความร่วมมือ ของประชาชนเป็นสำคัญ แต่ไม่ว่าจะพัฒนาด้านใด ๆ ก็ตาม อุดมการณ์ของการพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาคน ไม่ว่าจะเป็โครงการใดก็ตาม จะต้องเน้นในเรื่องการให้การศึกษา การฝึกอบรมประชาชนไปในตัว เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของประชาชน และเน้น ในเรื่องการช่วยตัวเองของชุมชน โดยการให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมในการดำเนิน กิจการต่าง ๆ ให้มากที่สุด เพื่อให้ประชาชนสามารถดำเนินกิจการของเขาได้เอง และ รัฐบาลเพียงแต่คอยให้ความสนับสนุนและช่วยเหลือตามความจำเป็น ก็ย่อมจะเป็นกุญแจ สำคัญสำหรับการพัฒนาทุก ๆ ด้าน

การพัฒนาชุมชนต้องอาศัยการระดม และใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ ให้มากที่สุด จึงจำเป็นต้องขุดค้นกำลังทรัพยากรทั้งหมดมาใช้ ทรัพยากรอันมีค่ามหาศาล ได้แก่ทรัพยากรมนุษย์ นอกจากการให้การศึกษาและฝึกอบรมแก่ประชาชนโดยทั่วไปแล้ว ยังมีวิธีการค้นหาผู้นำท้องถิ่นและการให้การฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อให้เป็นผู้นำที่มีความสามารถ เหมาะสม แล้วให้ผู้นำซึ่งประชาชนในหมู่บ้านเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน